Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 155 (13869) | 1972 оной июлиин 4, вторник | Сэн 2 мүнгэн

БИДЭШЬЕ ОРОЛДОХОБДИ

Калёново тосхоной оньһожоруулагдамал фермые даагша В. Ф. ПОПОВОЙ хөөрөөнһөө

Манай оньһожоруулагдамал фермэдэ 20 һаалишад ажалла... Найман һаалишан үнеэдээ «Майга» түхэлэй оньһон түхеэ...гээр, 12-нь гараар һаана. ...сэбтэ табан жэлэй түрүүшын ...дэ манай коллектив һү һаа... гүрэндэ худалдаха түсэб, ...бариха амжалтатайгаар бэе...үлжэ шадаа һэн. СССР оро... тогтоһоор 50 жэлэй ойн ...рые һаалишад болон мал ...уулагшаднай ажалай бэлэгүү...өр угтахын тула дээшэлүү...гдэһэн социалис уялга бата...н абанхай ажаллана.

Һаалишадайнгаа ажал хэрэг ...хай хөөрэжэ үгэмөөр. Манай ...рмэдэ нэгэ ажалые хоёр он...о аргаар бүтээнэ. Оньһон ...никэ хэрэглэжэ, һаалишадай ...элмэрие хүнгэн болгохо ...эгтэ манай Ивалгын туршал...-үйлэдбэриин ажахын хүтэл...рилэгшэд болон мэргэжэлтэд ...хэн анхарал табина. Ерэхэ ...мар болотор манда үшөө 200 ...еэ һааха «Майга» түхэлэй ...дээрэлгэ тодхогдожо, ашаг...лгада үгтэхэ юм.

Мүнөө найман һаалишаднай ...0 үнеэ машинын хүсөөр һаа...гэхэ гү, али тус бүридэнь 25 ...еэн даалгагданхай. Эдэ нүхэд...й дүрбэн бүлэг боложо, ...алаа хоёр халаанда дүүргэнэ. ...гдэхи халаанда хүдэлһэн 4 ...алишан ажалдаа үглөөнэй 5 ...с 30 минутада ерэдэг. Тэдэ...р 6 час болотор үнеэ һаадаг ...арадаа тодходог, үнеэдээ ...хаар бэлдэһэнэй удаа хүдэл... эхилнэ. Һаалишан бүхэн ...ёр часай туршада 45—50 ...ээ жэншэдгүй һаажа үрдинэ. ...лэнэр үнеэ һаадаг аппарадаа ...ажа дүүргээд, гэртээ ошодог ...м.

Үдэрэй часта үнеэдээ хоёрдо...о һаажа эхилнэ. Хоёрдохи ха...анай һаалишад хүдэлмэридөө ... урид ерэжэ, үнеэн бүхэнөө ...е бэедээ тушаалсадаг байна. ...рэйнгөө һаамые хоюулан үн...гтэжэ, һааһан һүеэ хубаари...н бэшэдэг. Шэнэ халаанда ...һон һаалишан үдэшын, үг...энэй һаам үнгэргэдэг. Энэ үе... суглаа ажалладаг нүхэдынь ...арна.

Һаалишан бүхэндэ үнеэ һаа... 2 аппарат даалгагдан үгтэн...эй. Машинаар үнеэ һаахадаа ...хэ һаалишад манда олон. ...энэй дунда машинаар үнеэ ...аха мүрысөөндэ республикын ...ёр дахин чемпион болоһон ...терина Ефимовна Мергенё... 1970 оной чемпион, энэ жэ... мүрысөөндэ хоёрдохи һуу...эзэлһэн Прасковья Елисеев...Ладоркина, Дина Афанасьев... Ефимова болон бусад ороно. ...һэдынгөө ажалые жэншэдгүй ...дэг, дүй дүршэлөөр баян ...нүхэднай үнеэдээ 3 аппа...даар һаадаг юм. Үнгэрэгшэ ...лдэ тус һаалишад даажа аба...н 25 үнеэн бүриһөө 2000 ки...грамм һү һаажа амжаа.

Гараар һаадаг һаалишаднай ...шинаар һаагшадтай жэшэбэл, ...еэн бүриһөө 700—600 кило...ммаар ехэ һү һаажа абаа. ...на Кузнецова, Мария Дру...нина болон бусад суг хүдэл...г нүхэдөө ахин гаража, ёһо...й жэшээ харуулна. Машинын ...сөөр үнеэдээ һаажа эхилһэн ...дэ манда үнеэн бүриһөө ...00—1500 килограмм һүн аб...һан һаа, мүнөө энээмээ 2000-...хүргөөбди. Гараар һаагдажа ...һан үнеэдые гансата маши...ар һааха гээшэ тиимэ амар...н хэрэг бэшэ. Зарим хирүү ...ээд хүхүүрнүүдые углахада, ...еэ табижа үгэхэгүй, һая хү...лжэ эхилһэн һаалишадые зо...дог һэн. Машинаар һаагдаха ...жадые эртэнһээ һүрэг соо һоо шэлэн абаха шухала. Тугаллаһан үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлэн һаалгада манай коллектив гол анхаралаа табидаг.

Зунай үедэ һү һаали бэлшээрие зүбөөр хубаарилан хэрэглэһэнһээ, мал адуулагшадай ямараар ажаллаһанһаа дулдыдадаг гээшэ. Манда дүй дүршэлөөр баян мал адуулагшад хүдэлдэг гэхэдэ алдуу болохогүй гэжэ һананам. Владимир Николаевич Егоров бүхы наһаараа мал ажалда хүдэлһэн, оролдосотой ажалаараа нүхэдтөө мэдээжэ болоһоор үнинэй.

«Мүнөөдэр Владимир Николаевич һүрэгөө туужа гараба. Үнеэднай тэбхытэрээ бэлшэжэ ерэхэнь гээшэ. Ажалдаа гээгдэнгүй ерэхээр, тэрэгүй һаа заабол тухашархаш» гэжэ һаалишадай Егоров тухай хэлсэдэгынь мал адуулагшын ажалша бэрхыень гүйсэд гэршэлжэ үгэнэ бшуу. Владимир Николаевич суг хүдэлдэг нүхэдтөө дүй дүршэл, ажал тухай зохидхоноор хөөрэжэ үгэдэг заншалтай юм. Мал адуулагшад Виктор Игнатьев, Дмитрий Мергенёв Егоровтой хамта ажаллажа, яһалахан шадабаритай болонхой.

Малай ашаг шэмын дээшэлэлгэдэ һайжаруулагдаһан бэлшээриин ехэ туһатай байһые бидэ бодото дээрэнь үзөөбди. Республика соогоо түрүүлэн манай фермэдэ 86 гектарта иимэ түхэлэй бэлшээри дүрбэн жэлэй урда эмхидхэгдээ һэн. Тус бэлшээриеэ 7 гектар хүртэсэтэйгөөр 12 хубида таһалжа хорёолһон байнабди. Таһалга бүридэ 200 үнеэн гурбан үдэрэй туршада адуулагдана. Нэгэдэхи үдэр таһалгын нэгэ хахадта, хоёрдохи үдэртэ нүгөө таладань, һүүлшын үдэртэ бүхы таһалга дотор үнеэдээ адуулдаг гуримтайбди. Тиигэжэ малаа бэлшээһэнэй удаа үнеэдээ хажуудахи таһалгада оруулжа, мүн иимэ аргаар адуулнабди. Таһалга бүхэндэ малаа бэлшээжэ дүүргэмсээрнь минеральна үтэгжүүлгэ оруулжа, һүүлээрнь уһалдагбди. Бэлшээриин хаһада үнеэдээ таһалга бүридэ гурба дахин уһалнабди. Үнгэрэгшэ жэлдэ һайжаруулагдаһан бэлшээридэ хэгдэхэ ажалые эмхи гуримтайгаар ябуулжа шадаһанай ашаар үнеэдээ үбдэгсөө ногоондо адуулхынгаа хажуугаар. 640 центнер һайхан үбһэ эндэһээ хуряажа абаабди. Эдэ бүгэдэһөө гадна үнеэн бүридэ һаагдаһан һүнэйнь хэмжүүрээр талха таряанай зүйл үгтэдэг.

Малай үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэ техник-үрэжүүлэгшэдэй үүргэ ехэ. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада һаалишаднай үнеэн бүриһөө тугал түлжүүлдэг болоо. Малай тоо толгой олошоруулха хэрэгтэ техник-үрэжүүлэгшэ Александр Иванович Бурковай оруулһан хубитань ехэ. Мүнөө манда 100 үнеэн бүриһөө 50 тугал абтаад, һайнаар томо болгогдожо байна. Зунай һүүл багта, намартаа үнеэд олоор тугаллаха юм.

Мүн һаалишадай һаадгүйгөөр ажаллахын тула слесарь-заһабарилагша Александр Евгеньевич Новгородцев ехэтэ оролдодог. Энэ нүхэрнай хоёрдохи жэлээ ажаллана.

Болохоёо байһан һайндэрөө ажалай бэлэгүүдээр угтаха гэһэн зорилготойгоор һаалишаднай хүдэлнэ.

Д. ХУБИТУЕВ
бэшэжэ абаба.
Улаан-Үдын аймаг.

ХУРАМШЫН ХОЙМОРТО

Хони хайшалалган дээрэһээ репортаж

Хурамша тосхоной хойто хадын эбэртэ баруулжаа гонзойлдоһон хушалтатай хашаа хорёонууд тээһээ хонидой маараан, хүн зоной ехэ багаар һүүхирэлдэхэ аблан, электро-хайшануудай дүнгинөөн үглөөнэй эртэһээ үдэшэ бүрой болотор һаянай дуулдадаг болоохой. Урдань тосхоной үйлсөөр сүлөөтэйхэн нишэ тиншээ алхалалдажа ябадаг залуушуул, наһажаал зоншье харагдахаа болишоо. Тиимэһээ хонинной нооһо хайшалалгын халуун хаһа эндэ эхилээ гэжэ ойлгохогүй хүнэй ойлгохоор.

Улаан-Үдын аймагай «Коммунизм» колхоздо энэ жэлдэ 12 м... ган хонин хайшалагдаха юм. Э... олон хонидые арбаад үдэрэй т...шада хайшалжа дүүргэхэ гэз... бэлэн хэрэг бэшэ. Тиимэ ушар... колхозой правлени, партийна ...ганизаци ажахынгаа шухала к...панинуудай нэгэн — хони хай...лалгада харюусалга ехэтэйгэ... хандаһан, һайн бэлэдхэлтэйгэ... эмхи гуримтайгаар эхилээ. Урда... жэлнүүдтэ энэ үедэ нооһо хай...лалган дүүрэхэ тээшэ болодог ...лэй. Харин энэ жэлэй байгаали... муу байдал тэрэниие эхилхэ б... зорые хойшолуулжа, һаад то... татаба.

Колхозой хоёр отделениин х...шалалгын пунктнууд зэргэлүүл...дэжэ түхеэрэгдэнхэй. Хамта... 53 машинка хүдэлтэгдэнэ. Хай...лагдаһан нооһо шалгаха, шэгнэхэ, ябталха хүдэлмэри нэгэ газарта ябуулагдана.

Арбаад үдэрэй туршада нооһо хайшалагшад шангаханаар хүдэлжэ гараха болоно. Ушарынь хадаа ажал үглөөнэй 8-һаа үдэшын 8 час болотор үргэлжэлнэ. Иимэ шанга ажалтай зониие һайнаар эдеэлүүлхэ шухала һэн тула тусхай столово эмхидхэгдэнхэй. Лодоева Эльвирын шанаһан эдеэн амтатай гэжэ хайшалагшад магтана. Энэнь зүйтэйл хаш.

— Хони хайшалалгаяа богонихон болзорто дүүргэхын тула колхозой правлени, партком социалис мүрысөөнэй тусхай дүрим баталжа абаһан байгаа. — гэжэ хайшалалгын пунктнуудые даагша Гомбоцыренов Сандан хөөрэнэ.

Үдэртөө нэгэ машинкада 20 хони һайн шанартайгаар хайшалһан бригадада дамжуулгын Улаан тут барюулагдаха болоно. Табан үдэр болоод мүрысөөнэй дүн гаргагдажа байха юм. Нэгэдэхи һуури эзэлһэн ехэ хүндэ 25 түхэриг шан үгтэхэ. Тэрэ бүхыдөө 250 хони хайшалха зэргэтэй. Харин эдиршүүл сооһоо нэгэдэхи һууридa гараһан хүн 25 түхэриг мүнгэн шан абаха юм. Энэ үе соо тэрэ 200 хони хайшалха болоно.

«Һэрюухэн һэбшээн» гэжэ нэрэтэй дайшалхы хуудаһан үдэр бүри гаргагдана. Тэндэ түрүү хүнүүдэй нэрэ обогууд, ажалайнь дүн харуулагдажа байдаг.

Хоёрдохи отделениин хони хайшалдаг газарта баран забда тухагүйнүүд. Үбэлэйнгөө «нэхые» орхиһон хонид хараһаар байтар хашаан соо олошорно.

Балданов Һамажабай харууһалдаг түлгэнүүдэй хайшалагдажа дүүрэхэеэ байхада, бидэнэр эндэ ерээ һэмди. Удангүй тэдэнэр хонидоо туугаад, байралдаг Янгаажан нютагаа бусахаяа забдаба. Нүгөөдэ хашаан соонь ахалагша хонишон Чимит-Цырен Бардуевай хонид һаяхан хаагдаад, элжээгээ хүлеэнхэй.

Механизаторнууд Максим Дашиев, Баяр Цыремпилов гэгшэдэй нэрые 2-дохи отделениие даагша Владимир Батуевич Бадмаев эгээ түрүүн нэрлээ һэн. Эдэнэр, мүн арбадахи класс дүүргэһэн Бүргэд Найданов Ивалгада болохо хони хайшалагшадай республиканска конкурсдо хабаадалсаха юм.

Шударгы бэрхэ хүбүүдэй ажаллажа байхые харахада, угаа зохид даа. Һаяхан лэ хони асаржа шэрээ дээрэ хэбтүүлбэ гэхэдэшни, удангүй хайшалагдашоод байна. Нооһониинь нэгэ жэгдээр, таһалагдангүйгөөр абтана. Тэдэнэр хонинэй арһанда заахашье хүрэнэгүй. Эндэхи эрхим хайшалагшад үдэртөө 55—60 хони хайшална.

Ахалагша хонишон Банзарса...на. Үдэр хахад соо ...отарын 750—800 хони...оһон абтана. Бэрхэ хайша...д Павел Зейцкайзер, Гри... Жданов, Валерий Казакевич гэгшэд үдэрэй 40—45 хонидой нооһо абадаг.

Энэ отделениинхид июниин 4 болотор хонидойнгоо нооһо хайшалжа дүүргэхэ юм.

Самбаев оренбургска аргаар хони хайшалхые бусад нүхэдтөө харуулна. Иимэ аргаар хайшалдаг хүнүүдэй эндэ үсөөн байһаниинь харамтай.

Буряадай хүдөө ажахын институдай зоотехническэ факультедэй студентнүүд колхоздо практикада мүнөө байхадаа, хони хайшалалсана. 3-дахи курсын студент Сергей Шмелев манай ябахада шударгы бэрхээр ажаллажа байгаа һэн. Бүлэг студентнэр колхоздо яһала ехэ туһа хүргэжэ байна.

Ажалай урагшатай һайнаар ябахын тула машинануудые сагдары хурсадхажа, тааруулжа байха угаа шухала. Энэ харюусалгатай ажалые үнинэй механизатор Чимит Пурбуев толгойлно. Энэ нүхэр өөрөө, мүн тэрэнэй туһалагшад шадамараар машинка тааруулжа үгэнэ. Тиимэһээ ажал бүришье урагшатай түргөөр ябана гэжэ һанахаар.

Нооһо шалгадаг, ябталдаг газарта мүн лэ хүнүүд олон. Тоо бүридхэгшэ Гомбо-Цырен Дабаев шэгнүүрэй хажууда һуунхай шоотоёо татана.

Үдэртөө 2.700—2.800 килограмм нооһон хайшалагдана. — гэжэ тэрэ хөөрөө һэн. Харахада тоо бүридхэгшэ сулөөгүйхэн, хүнүүд хайшалһан нооһоёо абаад ерэжэл байна.

Нооһо илгажа, шанарыень наринаар тодоруулха угаа шухала. Хэрбээ классировщигай ажалдаа хайша хэрэгээр хандабал, али мэргэжэл багатай байбал, нооһоной шанар буруугаар тодоруулагдажа, колхоз олон мянган түхэригэй гарзада орожо болохо бшуу.

Дамба-Дугар Банзаров энэ ажалаа һайн мэдэдэг. Тиимэһээ нооһоной шанар зүбөөр тодоруулжа, нооһо угаадаг Улаан-Үдын фабрикын классировщигуудта туһална.

Илгагдаһан нооһон мэшээглэгдэжэ, тусхай пресс доро ябталагдана. Удаань хүдөө ажахын институдай студент Баян-Далай Доржиев мэшээгтэнь элдэб тоонуудые бэхээр бэшэнэ. Бэлэн болоһон тюгүүд машинануудта ашагдажа, тэрэ дары фабрикада ябуулагдана.

Түрүүшын табан үдэрэй дүн гаргахада, 2-дохи бригадын хайшашад түрүүлбэ. Ехэ хайшашад сооһоо Бүргэд Найданов түрүү һуурида гараа. Хүдөө ажахын институдай студентка Сэсэг Жамбалова, Еши-Нурба Будаев гэгшэд хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлээ. Эдиршүүл сооһоо Александр Аюшеев эгээл олон хони хайшалжа, магтаалда хүртэбэ.

А. БАДАЕВ.
Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фотонууд.

Дурсгалтай механизатор Юрий Ждановай хүтэлбэрилдэг, 24 оньһон хайшатай пунктдэ ажал эмхитэй һайнаар ябуу...лжа, нооһо абажа, гүрэндөө түрүүшын арбаад тонно нооһо худалдаад байна.

Б. ДАШИПЫЛОН.
Ярууны аймаг.

ДҮҮРГЭХЭ... ДҮТЭЛӨӨ

ЭРШЭ, ШАНАР, ДЭЛИСЭ — ТҮСЭБЭЭ ЮНЭЭДЭ ХИЕ

ФИДЕЛЬ КАСТРО РУС ВОРОНЕЖДО

ВОРОНЕЖ. (ТАСС). Кубын Коммунис партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, Кубын Республикын Революционно правительствын Премьер-Министр Фидель Кастро Рус, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, совет ба Кубын бусад тусхай тушаалта хүнүүд июлиин 1-дэ Москваһаа эндэ ерэбэ.

Кубын Республикын, СССР-эй ба РСФСР-эй гүрэнэй тугуудаар аэропорт гоёон шэмэглэгдэһэн байгаа. Партиин Воронежско обкомой нэгэдэхи секретарь В. И. Воротников, облгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. А. Евстигнеев, партийна ба совет эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, городой ажалшад айлшадые угтаа.

Город орохо замдань айлшадые Воронежой хэдэн мянган хүн зон халуунаар амаршалаа. Тугуудаар, амаршалгын транспарантнуудаар үйлсэнүүд ба талмайнууд гоёогдонхой байба.

1942—43 онуудта Воронеж шадар болоһон байлдаануудта хабаадагшадта зорюулагдажа, Задонско шоссе харгы дээрэ, шэрүүн шанга тулалдаанай болоһон газарта памятник-хүшөө бодхоогдонхой юм.

Хүшөөгэй дэргэдэ нүхэд Фидель Кастро Рус, А. Н. Косыгин веногуудые табяа. Наһа бараһан совет сэрэгшэдэй дурасхаалые тэдэнэр минутын турша соо абяа аниргүйгөөр зогсожо, ёһолон хүндэлөө.

Айлшадай городой үйлсэнүүдээр гарахадань, Кубын арадта хани ёһоор хандадаг байһанаа ажалшад хаа хаанагүй элирхэйлэн мэдүүлээ.

ВОРОНЕЖ. (ТАСС). Кубын Коммунис партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, Кубын Республикын Революционно правительствын Премьер-Министр Фидель Кастро Рус, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, совет болон Кубын бусад тушаалтад июлиин 2-то Нововоронежско атомна электростанци ошожо хараа.

Фидель Кастро Рус атомна электростанциие хараһан хүндэтэ айлшадай дэбтэртэ тэмдэглэл хэхэдээ, эрдэм болон техникын талаар совет арадай туйлаһан ехэ илалта амжалтануудаар һонирхон баясаһанаа элирхэйлэн мэдүүлбэ.

Нүхэд Фидель Кастро Рус, А. Н. Косыгин, К. Ф. Катушев, совет болон Кубын бусад тушаалтад тэрэл үдэртөө Москва ошохоор мордоо.

* * *

Кубын Коммунис партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, Кубын Республикын Революционно правительствын Премьер-Министр Фидель Кастро Рус, тэрэниие үдэшэжэ ябалсаһан хүнүүд июлиин 2-то Москва бусажа ерэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, СССР-эй Энергетикын ба электрификациин министр П. С. Непорожний, СССР-һээ Кубын Республикада байдаг элшэн сайд Н. П. Толубеев гэгшэд Воронежһоо бусажа ерэлсээ.

Кубын Республикын ба Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэ нүхэр Фидель Кастро Русые, бусад айлшадые КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. П. Кириленко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Д. С. Полянский болон бусад угтаба.

С. Лувсан—МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай сесси Монголой гүрэнэй ба политическэ үнинэй ажал ябуулагша С. Лувсаниие МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай Президиумэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшоор һунгаба.

...ОРИҺОНДОО ...ҮРЭХЭ ДАА

...унай бэлшээриин үедэ һү ...эр һаахын түлөө үүсхэл гар...һан Прибайкалиин аймагай ...уть к коммунизму» колхозой ...ишад, малшадай жэшээе дэм...н, манай «Байгал» гэжэ үүл...тэ мал үсхэбэрилдэг ажахын ...ай фермын түрүү һаалишан ...П. Степанова энэ үе соо үнеэн ...иһөө 2.000 килограммһаа бага ...э һү һаахаб гэжэ уялга абаа. ...ройдоол дүрбэн һара соо ...ар эды ехэ һү һааха арга бо...жо Степанида Поликарповна...гүйсэд бии. Юуб гэхэдэ, энэ ...й жэл бүхэндэ үнеэн бүри... 5.000 килограмм һү һаана ...юм. Байгша ондошье жэлэй ...ндэ абаһан уялгаа амжалта...гаар дүүргэжэ байна. Жэлэй ...эрһэн зургаа һара соо үнеэн ...иһөө 2.700 үлүүтэй кило...мм һү һаанхай. Мүнөө үдэр... үнеэн бүхэнһөө 16 кило...мм һү һаана.

Степанида Поликарповна үхэр...үдээ бодото эзэн ёһоор харуу...ажа, һайнаар эдеэлүүлээд, зү...р һаадаг юм. Зоотехниин зааба...ие наринаар сахижа, үнеэдээ ...л таатай хаһа сагтань шэр...дэг, түрэхэһөөнь урид онсо ан...ралтайгаар харууһалдаг байна. ...жахымнай эрхим малшадай ...эн С. П. Степанова туйлаһан ...лтынгаа түлөө «Мал ажалай ...ай классай мастер», «Коммунис ажалай ударник» гэһэн нэрэ ...эргэдэ хүртэнхэй, «Ажалай шэн ...лдагай түлөө» медаляар шаг...гданхай.

С. ХАЛТУЕВ.
Ажахын партбюрогой секретарь.
Улаан-Үдын аймаг.

РСФСР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сесси

БАЙГАЛАЙ БАЯЛИГЫЕ—АРАД ЗОНОЙ АША ТУҺАДА

ДЕПУТАТ Б. С. СЕМЕНОВОЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

Нүхэд депутадууд! Россин Совет Федеративна Социалис Республикын Уһан тушаа кодексын проект энэ сессиин үзэмжэдэ табигдаба. Уһые хамгаалха хэрэгые шангадхаха, тэрэнэй ариг сэбэр байлгые хангаха, баялигуудыень хямгадаха ба арьбадхаха,—эдэ эрилтэнүүдые дүүргэлгын түлөө уһа хэрэглэгшэдэй бултанайнь харюусалгые дээшэлүүлхэ зорилготой шухала хуули ёһонууд проект соо хүсэд дүүрэнээр найруулагданхай, уһые зүбөөр хэрэглэлгын хойноһоо гүрэнэй хиналта бэелүүлхэ талаар нютагай Соведүүдэй эрхэ ба уялганууд тодорхойлогдонхой.

Уһан тушаа кодексын проект Россин Федерациин хуули болоод байхадаа, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха талаар Коммунис партиин XXIV съездын табиһан шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ туһалха байна.

Буряадай АССР-һээ ерэһэн бүлэг депутадуудай даалгабаряар Уһан тушаа РСФСР-эй кодексын проектые һайшааха гэһэн дурадхал оруулнаб.

Уһа сөөрэмүүдтэ эзэн ёһоор, гамтайгаар хандаха тухай, уһые тааруу һайнаар хэрэглэхэ тухай хэлэхэдээ, Байгал далайтай холбоотой хэдэн асуудалнуудта тогтонгүй гаража болохогүй. Байгал угаа һайхан шухаг далай, бүмбэрсэг дэлхэй дээрэхи эгээн ехэ нуурнуудай нэгэн гэжэ мэдээжэ. Тэрэ 23,6 мянган кубическа километр дабһагүй уһатай, тэрэнь сэбэрэйнгээ талаар ямаршье уһантай сасуулашагүй. Байгалай ургамалай ба амитадай аймаг угаа олон янзын юм. Тэндэ 1.200 түрэлэй амитад, зургаан зуу шахуу ондоо янзын ургамалнууд бии юм. Эндэхи амитадай 75 тухай процентнь ондоо уһануудай соо дайралдадаггүй. Байгал далай соо 50 ондоо түхэлэй загаһан, тэрэ тоодо олзоборилгын хэдэ хэдэн үнэтэ түрэлэй загаһан бии.

Байгал далайн бассейн, тайлбарилан хэлэбэл, гол мүрэнүүдэй урдань ородог зоно 30 миллион үлүүтэй гектар болодог, байгаалиин угаа ехэ баялигтай. Жэшээлхэдэ, хоёр миллиард шахуу кубическа метр модон, тэрэ тоодо СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Ой модоной ажахын талаар гүрэнэй комитедэй мэдээнэй ёһоор 630 миллиард кубическа метр томо, жагсаһан модон эндэ бии. Далайн бассейндэ минеральна малтамалнуудай нилээд ехэ нөөсэ ба электрын элшэ хүсэ гаргахада, угаа таарамжатай эрхэ байдал бии. Арадай ажахыда үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые бүри зүбөөр хубаарилан хүгжөөхэ, ороной зүүн районуудай байгаалиин баялигые саашадаа түргэнөөр ашаглаха, экономическа хүсэ шадалые дээшэлүүлхэ гээшэ КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдээр шухала зорилго болгон табигдаһан байна. Байгал далайн бассейнэй байгаалиин баялигуудые ашаглалга тус зорилго шиидхэлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэхэ байна. Нүгөө талаһаа далайн үзэгдэшэгүй онсо өөрэ шэнжэ, тэрэ шадарай олон янзын гоё һайхан байгаали баялигуудтань тон гамтайгаар, бодолтойгоор хандаха эрилтэ табина. Эгээл иимэһээ дурсагдаһан бассейнэй байгаалиин баялигые гамтайгаар ашаглаха, хамгаалан үлөөхэ хэрэгтэ Коммунис парти, Совет правительство саг үргэлжын, угаа ехэ анхарал хандуулна.

Партиин Центральна Комитедэй ба правительствын даалгабаряар манай Буряад орондо ехэ эрдэмтэд болон мэргэжэлтэдһээ, тэрэшэлэн, хэдэ хэдэн союзна ба республиканска министерствэнүүдэй, зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдһөө, харюусалгата хүдэлмэрилэгшэдһөө бүридэһэн эрхэ түлөөлэлгэ ехэтэй комисси хүдэлһэн байна. «Байгал далайн бассейнэй байгаалиин баялигуудые гамтай һайнаар хэрэглэхэ ба хамгаалха нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай» тогтоол тус комиссиин хүдэлмэриин дүнгүүдтэ үндэһэлэн, КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет 1971 оной июниин 16-да баталан абаа һэн. Хэдэн олон асуудалнуудые, тэрэ тоодо энэ экономическа районой ой модоной баялигые бүри үрэ ехэтэйгээр ашаглаха тухай асуудал табиһан үргэн, тодорхой, удаан сагай программа тус тогтоолоор хараалагдаһан байха юм.

Манай республикада хэгдэдэг хүдэлмэри тухай товшохоноор элидхэхыемни зүбшөөгыт. КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1971 оной июниин 16-най тогтоолой ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай асуудалые партиин областной комитедэй пленум нёдондо хаража үзөөд, үргэн хэмжээ ябуулганууды баталһан байгаа. Хэрэглэгдэһэн уһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгэнүүдые бариха талаар ехэ хүдэлмэри эхилэнхэй. Долоон томо предприятида сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд һүүлшын хоёр жэлэй турша соо ашаглалгада үгтөө. Тэдэнэй тоодо авиационно, прибор бүтээлгын, судна бүтээлгын заводууд, нооһо угаадаг фабрика, «Электромашина» завод оролсоно. Үшөө 50 промышленна ба коммунальна предприятида сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд 1972—1975 онуудта баригдаха юм.

Модо урадхуулагдадаг гол мүрэнүүдые ба Байгал далайн эрьеые сэбэрлэн, модо бэлэдхэгшэд 182,5 мянган кубическа метр шэнгэһэн ба тарашаһан модонуудые суглуулжа абаа. Модо шэрэдэг транспортын схемэ үндэһөөрөө хубилаа: 1000 километр утатай магистральна автомобильна ба нарин колейтэй түмэр харгы баригдажа, ашаглалгада үгтөө. Энэ хадаа Баргажан, Итанца, Ина, Худан, Хүрбэ, Үдэ мүрэнүүдээр монсогор монсогороорнь модо урадхуулгые болюулха арга олгоо.

Ой модо зүбөөр ашаглалгын хойноһоо хиналга шангадхагдаа, тодоогдоһон талмайһаа нормоһоо үлүүгээр модо отололго болюулагдаа, нилээд ехэ талмай дээрэ модоной тарилга хэгдээ.

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта)

КПСС-эй РАЙКОМУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО БЭЛЭДХЭЛ

ОРЛИК. СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөн улам эршэдэжэ, ажалша зоной эдэбхи үүсхэл бүри бадаржа байhан үетэй. Ахын аймагай малшадай ажалай амжалта яhала hайн. Жэшээнь, «Коммунизм» колхозой hаалишад hү hааха, гүрөндэ худалдаха хахад жэлэй түсэб май hарын тэн багаар дүүргээ hэн.

Ажалшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ партийна организацинууд анхаралаа онсо табина. Мүнөө аймаг дотор 70 агитатор, 56 политинформатор, долоон лектори ССР Союзай байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо бэлэдхэл хэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой удха шанарые хүн зондо тайлбарилан ойлгуулжа байна.

Партиин райком, партийна эхин органзацинууд hара бүхэндэ нэгэ дахин агитаторнуудаа, лекторнууд болон политинформаторнуудаа суглуулжа, hургаал заабари үгэдэг, hүүлэй үедэ болоhон шэнэ hонинууд тухай дуулгажа байдаг гурим тогтоогоо. Гадна партиин райком аймагайнгаа колхоз бүхэндэ пропагандистнарhаа бүридэhэн бүлэгүүдые эльгээгээ. Тэдэнэр ганса лекци уншаха даабаритай бэшэ. Мүн тэндэхи партийна организацинуудта бодото туhаламжа үзүүлхэ, ажахын үйлэдбэриин байдалаар hонирхохо уялгатай.

В. ГАЛСАНОВ,
КПСС-эй райкомой хүдэлмэрилэгшэ.

—□—

АТЕИЗМЫН ХҮДЭЛМЭРИ ШАНГАДХАХА

ХЭЖЭНГЭ. Шажан мүргэлдэ эсэргүү научна пропагандын мүнөө үеын байдал ба саашадаа тэрэниие hайжаруулха хэмжээнүүд тухай асуудал КПСС-эй райкомой бюро дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Чисааны, Загаhатын, «50 лет Октября» совхозуудай партийна организацинуудай дэргэдэ атеизмын талаар совет байгуулагданхай, шажанда шүтэлгэдэ, элдэб мүргэлдэ эсэргүү пропаганда хүн зоной дунда эмхидхэн ябуулганууд хараалагданхай гэжэ тэмдэглэгдээ. Жэлэй эхинhээ хойшо ажалшадай дунда атеизмдэ хабаатай асуудалаар 40 гаран лекци уншагданхай, шэнэ ёhо заншал нэбтэрүүлхэ талаар мүн хүдэлмэри ябуулагдана. Жэшээнь, Худанай леспромхоздо эмхидхэгдэдэг ородой үбэлые үдэшэлгын hайндэр, сэрэгэй уялгата албанда мордогшодые үдэшэлгын баярые тэмдэглэлгэ, түрэhэн үхибүүдые баяр ёhололой оршон байдалда бүридхэлдэ абаха гэхэ мэтын шэнэ ёhоной заншал хуулижажа байна. Гэхэтэй хамта научно-атеизмын пропаганда аймаг соо адли тэгшээр ябуулагданагүй. Энэ талаар зарим партийна организацинуудай, сельсоведүүдэй, «Знание» бүлгэмэй эхин эмхинүүдэй хүдэлмэри хангалтагүй байhаар гэжэ бюро онсо тэмдэглээ. Шажан мүргэлдэ эсэргүү хүдэлмэриин hулаар лэ ябуулагдадаг ушарhаа уламжалан, ябуул ламын хабаадалгатайгаар хада, обоо тахилга, элдэб шалтаг бариад hүзэгтэнэй дасан ябалга, урданай мунхаг ёhо заншал баримталга үзэгдэhөөр байна ха юм. Энэ талаар Хэжэнгын совхозой партийна органзаци, тэндэхи «Знание» бүлгэмэй эхин эмхи горитой шүүмжэлэгдээ.

Р. ЦЫМПИЛОВ,
КПСС-эй райкомой таhагые даагша.

ЭКОНОМИЧЕСКА ҺУРАЛСАЛ

ТООЛОЖО ҺУРАХА

«Ажалшадай экономическа hуралсал hайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой үндэhөөр хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй, инженернүүд болон технитүүдэй, арадай ажахын бүхы мэргэжэлтэдэй, олониитэ хүдэлмэришэд болон колхозникуудай экономическа hуралсал hайжаруулха хэмжээнүүд абтажа байна.

Экономикын эрдэм нэбтэрүүлхэ зуураа, лекторнууд, пропагандистнар КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбаринүүдэй гол шухала асуудалнуудые, «Ажалшадай экономическа hуралсал hайжаруулха тухай», «Социалис мүрысөө саашадань улам hайнаар эмхидхэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолнуудые хүн зондо ойлгуулха хэрэгтэ hаналаа табина. саашадаашье табиха байха. Кабанскын, Прибайкалиин, Захааминай, Бэшүүрэй аймагуудай, Советскэ, Октябрьска районуудай партийна организацинууд энэ талаар яhала хүдэлмэри ябуулна, марксистско-ленинскэ hуралсалтай хамта хүтэлбэрилэгшэдэй экономическа эрдэм дээшэлүүлхэ хүдэлмэри эмхидхэнэ.

Энэ жэлдэ партийна hуралсалда, мүн олониитэ хүдэлмэришэд болон колхозникуудай hуралсадаг коммунис ажалай hургуулинуудта зон экономикын эрдэм шудалhан байна. Арадай ажахын мэргэжэлтэд: экономикын албанай хүдэлмэрилэгшэд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд, дээдэ болон дунда hургуулинуудай багшанар экономикын эрдэм дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ хабаадуулагдаа.

Республика дотор партийна hуралсалда хабаадагшадай дүрбэдэхи хүн бүхэн экономикын эрдэм шудалдаг байба. Эхин шатын политическэ hургуулинуудта «экономикын эрдэмэй үндэhэ hуури» гэhэн программаар зонууд hуралсажа гараа. 463 кружогто 7.580 хүн партиин XXIV съездын материалнуудые үзэхэдөө, тоололго, арьбалалгын эрдэмдэ hуралсаhан байна. Марксизм-ленинизмын үндэhэн суртал шудалдаг 384 hургуулида зургаа мянга гаран хүн политическэ экономи шудалаа. Хоёр зуугаад теоретическэ семинарта, марксизм-ленинизмын үдэшын университедтэ, аймагуудай партийна, ажахын эдэбхитэдэй hургуулинуудта олон хүн экономикын сурталда, ажахые эрдэм ухаанай үндэhөөр ударидаха арга методтэ hуралсаа юм. «Социалис экономико тухай хөөрэлдөөн» гэhэн кружогуудта 3500 гаран залуушуул hураhан байна. Партийна, комсомолой hуралсалда занятинууд эхэнхидээ эмхитэйгээр, теоретическэ үндэр дээдэ хэмжээндэ үнгэргэгдэдэг байба. Тиигэхэ зуураа олонхи hургуулинууд болон кружогуудта үзэhэн материалнуудаа коллективэйнгээ ажабайдалтай шадамараар холбодог байгаа. Техническэ хэрэгсэлнүүд болон зураглан харуулhан зүйлнүүдые олон пропагандистнар занятидаа хэрэглэлсэдэг болонхой. Прибайкалиин аймагта энэ талаар хэгдэжэ байhан хүдэлмэри тухайда хуряангыгаар тогтоё. Үнгэрhэн hуралсалай жэлдэ марксизм-ленинизмын үндэhэн суртал шудалдаг 26 hургуулида социализмын политэкономи, эхин шатын политическэ 4 hургуулида экономикын эрдэмэй үндэhэн суртал, гурбан hургуулида КПСС-эй XXIV съездын материалнуудые шудалаа юм. Партийна эдэбхитэдэй аймагай hургуули хүдэлөө. Аймагай партийна организациин политическэ hуралсалда хабаададаг коммунистнуудай хахадынь экономикын эрдэм шудалаа. Социализмын политэкономи, партиин XXIV съездын материалнуудые, экономикын үндэhэн суртал шудалдаг hургуулинууд аймагай колхоз, совхозуудай бүхы томо томо бригаданuудта, леспромхозуудай модо бэлэдхэлэй пунктнуудта хүдэлдэг байба. «Прибайкалец» колхоздо Г. П. Лихановай хүтэлбэрилдэг марксизм-ленинизмын үндэhэн суртал шудалдаг hургуулиин занятинууд hайнаар, теориин, методикын талаар үндэр дээдэ хэмжээндэ үнгэрдэг байгаа. «Ажахын тоосоон, аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлхэ арга» гэhэн темэ эндэхи hурагшадые hонирхуулба. Энэ жэлhээ тус колхозой ажахын тоосоондо ороходо байhан хадань пропагандист энэ темэдээ дэлгэрэнгыгээр тогтобо. Энэ темээ яажа дэлбэлээб гэхэдэ, пропагандист (колхоздоо главна экономистаар хүдэлдэг) социалис предприяти тухай, арадай ажахын түсэбэй үүргэ, энээнэй холбоонууд, 1972 ондо, юhэдэхи табан жэлдэ колхозойнгоо түсэб хараа тухай хөөрэжэ үгэhэн юм. Колхозойнгоо үльгэр жэшээ дээрэhээ бэеэ даа hан предприятиин үүргэ харуулба. Имэ предприяти байhан тулада колхоз үйлэдбэриин, продукци худалдаха түсэб хараалдаг байна, гансахан лэ гүрэн эдеэ хоолой зүйл худалдаха түсэб лэ дээрэhээ үгэдэг юм. Энэ гурим болбол колхозникуудай эдэбхи үүсхэл бадаруулдаг гээшэ.

— Энээнhээ урда тээ колхознай эдеэ хоолой зүйл ехээр абахые хүбхай оролдоод, тэрэмнай хэдытэ, ямар гаргаша хэгдэжэ абтанаб гэжэ огто hонирходоггүй байhан, — гээд пропагандист тэмдэглэбэ. Мүнөө ажахые эрхилхэдээ, хэр олзо оршотой, аша үрэтэй гээшэб гэжэ хараха болоно. Ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэдээ, энэ жэлhээ колхозой бүхы бригада, фермэнүүдтэ, автомобильна паркда, луговодуудай звенодо үйлэдбэриин даалгабари үгтэдэг болохо гэжэ нүхэр Лиханов онсолон тобшолоо.

Саашань пропагандист ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэдэ юун хэрэгтэй болохоб, үнгэрhэн жэлдэ хэгдэhэн гаргаша, олзо оршо, коллектив бүхэнэй ажал, олзо, гаргаша гэхэ мэтэнүүдые бултыень тобойсо харуулба. hуралсадаг зонуудай анхарал татажа, hонирхуулжа шададаг арга энэ пропагандистын дүршэл харуулна. Эхин шатын политическэ hургуулида эндэхи колхозникууд мүн лэ экономикын үндэhэн суртал шудалаа. «Прибайкалец» колхоздо тоолохо, арьбалха эрдэмдэ hуралсана, энээнээ колхозойнгоо үйлэдбэридэ хэрэглэнэ гэжэ тобшолол хэхэ ёhотойбди. Нүхэр Лиханов шэнги бэрхэ, шадабаритай, экономикын эрдэм нэбтэрүүлдэг пропагандистнар Прибайкалиин аймагта олон гэжэ эндэ тэмдэглэе.

Мүн Советскэ райондо экономическа hуралсал hайнаар эмхидхэгдээ. Долоо мянга шахуу хүн энэ hуралсалда хабаадуулагданхай. «Электромашина», шэлэй оньhожоруулагдаhан заводуудта экономикын эрдэм шудалха хэрэг тодорхойгоор эмхидхэгдэhэн байна.

Хэжэнгын аймагай Загаhатын совхоздо эмхидхэгдэhэн эхин шатын политическэ hургуулида (хүтэлбэрилэгшэнь совхозой главна агроном С. Х. Хампагдаев) hайнаар хүдэлөө. Эндэ КПСС-эй XXIV съездын материалнуудые шудалхадаа, совхозойнгоо ажал хэрэгтэй шадамараар холбожо, ехэ хөөрэлдөө үүсхэдэг байгаа. Жэшээнь, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ ехэдхэхэ тухай темэ үзэхэдөө, пропагандист совхозойнгоо баримтануудаар тайлбарилhан байна. Имэ арга хэшээлые hонирхолтой болгоно гү? Болгоно.

Занятинуудые hонирхолтой, хүнэй анхарал татамаар, «шэмэтэй, шүүhэтэй» болгохын тулада пропагандистнар элдэбын арга метод хэрэглэдэг гээшэ. Элидхэл, реферат хүүлэдэг, тэдэниие зүбшэдэг, теоретическэ конференци үнгэргэдэг байна. Жэшээнь, «колхоз, совхозой үйлэдбэриин аша үрэ ехэдхэхэ замууд» гэhэн асуудалаар Мухар-Шэбэртэ теоретическэ конференци үнгэргэгдөө hэн. Эндэ аймагай колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд элидхэлнүүдые хэhэн байна. Мүн Кабанскын, Прибайкалиин, Ахын болон бусад аймагуудта экономикын асуудалаар имэ конференцинүүд үнгэргэгдөө hэн.

Экономическа hуралсалда ехэ дутагдалнууд бии гэжэ энээнтэй хамта тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Баргажанай, Хурамхаанай, Түнхэнэй аймагуудай партийна организацинуудта эдэ ажаглалтанууд хабаатай.

Партийна hуралсалhаа гадуур коммунис ажалай hургуулинуудта экономикын эрдэм шудалhан байна. Республика дотор эмхидхэгдэhэн 465 имэ hургуулида 13.516 хүн hуралсаа, эдэни сооhоо 112 hургуулинь хүдөө ажахын предприятинуудта эмхидхэгдэhэн байгаа. Городой олон предприятинуудта: ЛВРЗ-дэ, авиационно, прибор бүтээлгын заводуудта, нарин сэмбын фабрикада, мяханай комбинадта, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадта болон бусадта эдэ hургуулинууд hайнаар хүдэлдэг байгаа гэжэ шалгалта тодоруулаа. Энээнэй хажуугаар коммунис ажалай hургуулинуудай хүдэлмэридэ дутагдалнуудшье тохёолдодог байгаа даа.

hуралсалай ерэхэ жэлдэ экономикын эрдэм ухаа шудалха типовой программа («Экономическа газетэдэ» тунхаглагданхай) зохёогдонхой. Энээнэй үндэhөөр hуралсал эмхидхэгдэхэ байна. Мүнөө бүхы зониие экономикын эрдэмдэ hургаха хэрэг эрхим hайнаар эмхидхэхэ эрилтэ партийна, профсоюзай организацинуудай үмэнэ, ажахын бүхы хүтэлбэрилэгшэдэй үмэнэ табигдажа байна.

О. БАГАЕВА,
КПСС-эй обкомой политическэ гэгээрэлэй байшангай консультант.

ГУШААД ГЕКТАРТА ТАРИГДАА

Ивалгын ОПХ-гай суута огородшон — агроном Л. Б. Дымбрыловагай бригадада халуун хүдэлмэриин хаhа эхилhээр үни болоо.

Энэ жэлдэ эдэнэй хэhэн тарилга Ивалгын тосхоной наада захада, гушаад гектар газар эзэлнэ. Эгээн түрүүлэн 3 гектарта морхооб, свёкло, редис, укроп тариhан байтаа. Удаань 5 гектарта үгэрсэ hуулгаhан байна.

hүүлэй үдэрнүүдтэ 20 гаран гектар газарта капустын, помидорой эшэ hуулгажа дүүргэбэ. Огородой эдеэ ургуулха гээшэ ажал ехэтэй хүдэлмэри. Тиибэшье hаань, энэ бригада жэлhээ жэлдэ овощ элбэг ехээр ургуулна.

Нүхэр Дымбрыловагай бригадада хамта 16 хүн хүдэлнэ. Тэдэнэйнь олонхинь үнинэй огородто ажалладаг, дүршэлтэй хүнүүд юм.

СССР-эй ойн баярай жэлдэ тус бригадынхид онсо hайнаар ажаллажа, дунда зэргээр гектарай 220 центнер овощ ургуулха уялгатай.

Вас. ГАЛДАНОВ.

ҮДЭР БҮХЭНӨӨ — ҮНДЭР УРГАСАДА

АГРОНОМУУДАЙ АНХАРХА, ЭМХИДХЭХЭ ХЭРЭГ

Республикын агрономуудай зүблөөн Улаан-Үдэдэ болобо. Эндэ табигдаhан «Хабарай тарилгын дүнгүүд ба баян ургаса абаха саашанхи зорилгонууд тухай» асуудалаар республикын хүдөө ажахын министрэй орлогшо **Т. Ф. Дубкова** элидхэл хээ.

— Байгша ондо баян ургаса абаха тэмсэлэй түрүүшын шата — хабарай тарилга агротехническэ зохид болзорто үнгэргэгдэhэн байна, — гээд элидхэлшэ тэмдэглээ. — Оро hото болон силосэй ургамалнуудые, хартаабха тариха түсэб үлүүлэн дүүргэгдөө. Энэ жэлдэ малай тэжээлдэ хэрэглэхэдэ ашаг үрэ ехэтэй обёос, ешмээн, горох тарилга нилээд үргэдхэгдэhэн байна. Тарилга гол түлэб hайн шанартайгаар үнгэргэгдөө, урда жэлэйхиhээ ехэ минеральна үтэгжүүлгэ, наг шэбхэ хэрэглэгдээ.

Тиигэбэшье хабарай бүхы тарилгын түсэб дүүргэгдээгүй байhаар. Илангаяа овощ, куузику, зелёнко тариха түсэб дүүргэгдээгүй. Теэд тарилгын эрхим болзор үнгэржэ байна бшуу. Кабанскын, Загарайн, Хориин аймагуудай ажахынууд куузику тариха түсэбөө арайхан гэжэ хахадлаад байна.

Ургасын хойноhоо харууhалха хүдэлмэридэ дутагдалнууд олон ушарна гээд элидхэлшэ үргэлжэлүүлнэ. Жэшээнь, Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхоздо тарилгань буртаг ногоондо дарагдажа байбашье, тэрэниие усадхаха хэмжээн хүсэд абтанагүй.

Сэбэр hайн паар бэлдэхэ, паар хахалха түсэбэй хангалтагүйгөөр дүүргэгдэжэ байhан тухай, тэрэниие хурдадхаха тушаа эмхидхэлшэ тогтоо.

Мүн тэжээл бэлэдхэхэ, илангаяа hайн шанартай сенаж ехээр даража абаха, ногооной гурил гаргаха, олон жэлэй ногоо тариха асуудалнуудта элидхэлшэ анхарhан байна. Тиихэдээ эдэ бүхы хүдэлмэри эмхидхэхэ, зүб технологи баримталха талаар агрономууд сэхэ харюусалгатай. Илангаяа орооhо тарянай, бусад ургамалнуудай үрэhэ хүрэнгэ ургуулжа абаха, тарилгын эрхим шанарта хүргэхэ, нютагай эрхэ байдалда тааража нормоор тарилга хэхэ талаар агрономуудай үүргэ, харюусалга ехэ гээд элидхэлшэ мэдүүлээ.

Элидхэлэй hүүлээр олон агрономууд зүблөөндэ хабаадагшад үгэ хэлээ. Эгээн түрүүлэн үрэhэнэй шанар шалгаха республикын лабораториие даагша **В. Тарасова** трибунада гаража, колхоз, совхозууд жэл бүри шанар муутай үрэhөөр тарилга хэнэ гэжэ шүүмжэлбэ. Энэ жэлдэ тариlдаhан тарянай үрэhэнэй миил 44 процентнь 1-дэхи, 2-дохи классай шанартай байгаа. Яруунын аймагай ажахынуудай тариhан үрэhэнэй хахадынь тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй, 1-дэхи, 2-дохи классай үрэhэн орой байгаагүй гэжэ үгэ хэлэгшэ элишэлээ. Мүн Сэлэнгын, Хэжэнгын аймагуудай ажахынууд муу үрэhөөр тарилга хэнэ. Шиниг ехэтэй үрэhэн гансахан лэ Щергинскэ совхоздо хатаагдана, бусад ажахынуудта энэ талаар юушье хэгдэнэгүй.

Ажахы бүхэн hайн сортын үрэhэтэй болохо асуудалаар республикын хүдөө ажахын министерствын агроном **Т. Брянская** хөөрэхэ зуураа, энэ хэрэгтэ ехэ дутагдалнуудай бии байhан тухай, тэрэниие яажа усадхаха тушаа тогтоо. Мүнөө үедэ олонхи колхоз, совхозууд нютагай байдалда таараха hайн сортын үрэhэтэй боложо шаданагүй. Түнхэнэй аймагай ажахынуудта аяар 11 сортын шэниисэ таригдана гэжэ шүүмжэлээ.

Олон жэлдэ хэрэглэгдэхэ hайжаруулагдамал бэлшээриин хэр зэргэ түхеэрэгдэжэ байhан тухай хүдөө ажахын министерствын агроном **М. Машуков** тогтобо.

Зүблөөн дээрэ Сэлэнгын аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин главна агроном нүхэр **Тайнов**, Зэдын аймгүйсэдкомой управлениин главна агроном нүхэр **Лобыгин**, Түнхэнэй аймгүйсэдкомой управлениин главна агроном нүхэр **Елшин**, Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин таhагые даагша нүхэр **Стрелков**, Хяагтын аймагай «Родина» колхозой агроном нүхэр **Ворона**, «Пригородный» совхозой главна агроном нүхэр **Суздалев**, «Забайкалец» совхозой агроном нүхэр **Лютаева**, овощой сорт туршалгын станциие даагша нүхэр **Левенко**, республикын ургаса хамгаалха станциин начальник нүхэр **Буртонов** гэгшэд үгэ хэлээ.

Зүблөөндэ БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **В. И. Дубровский**, Буряадай совхозуудай үйлэдбэриин нэгэдэлэй начальнигай орлогшо **Г. П. Тюменцев** гэгшэд хабаадажа, үгэ хэлэhэн байна.

Б. ГЫЛЫКОВ.

ОВОЩ ҺАЙНААР УРГУУЛХА ГЭБЭЛ...

Огородой эдеэнэй баян ургаса абахын тула эгээл мүнөө үедэ ургасын хойноhоо hайнаар харууhалха гээшэ айхабтар шухала болоhо. Илангаяа хура бороогүй үедэ овощой ургасые hайнаар уhалха, буртаг үбhыень сэбэрлэхэ, хорхой шумуулhаа хамгаалха, минеральна үтэгжүүлгээр нэмэлтэ тэжээл оруулха хэрэгтэй.

Байгша ондо Улаан-Үдын аймагай «Пригородный» совхоз бүхыдөө 150 гектарта овош ургуулжа байнхай. hаянай таримал ургамалнуудай рассада поли дээрэ hуулгагдажа дүүрэбэ. Тиигэжэ мүнөө 80 гектарта капуста, 18 га газарта үгэрсэ, 15 гектар дээрэ помидор таригдаа.

hаяшаг бидэ тус совхозой Ошурковска бригадын таряалан дээрэ ябажа хараабди. Эндэ ябаhан лэ газартамнай үгэрсэ, помидор, капуста, свёкло, редькэ, ногоон мангир гэхэ мэтэ ургуулагдажа байна. Эндэхи бүхы огородойнь хахадhаа ехэнхи газар шэнээр түхеэрэгдэhэн, оньhожоруулагдаhан Ошурковска уhалуурийн hубаг, ханаабаар уhалагдадаг. Ойрын 1—2 жэлhээ эндэхи бүхы огород энээгээр уhалагдадаг болохо юм. Огород уhалха имэ hубаг ханаабуud гансашье манай республикада бэшэ, бүхы Россин Федераци соо түрүүшынхеэ хэрэглэгдэжэ байна.

Хэнэйшье мэдэhээр, түрүүшээр шэнэ юумэндэ али олон бэрхэшээл, дутуу дунда ушараа ааб даа. Хэдэн ханаабуудаар уhан ябаагүй байжа, капуста, помидоройнь рассада түрүүшээр мууса ургаа. Гэбэшье эндэхи барилгын ПМК-гай барилгашад, механизаторнууд, огородшод түрүүшын бэрхэшээлые дабажа байна.

Тусхай оньhон машинаар овощой рассада hуулгаха гээшэ ехэ харюусалгатай, нарин хүдэлмэри болоно. Нэгэдэхи бригадын дүршэлтэй механизаторнууд Г. Г. Посельский, В. И. Бурцов гэгшэд богонихон болзор соо капустын рассада хээрэ hуулгаа. Мүнөө тэрэ рассадыень трактористнар И. И. Бурцов, Н. А. Павлов гэгшэд Сэлэнгэ мүрэнhөө уhа бүлэжэ, тусхай машинаар уhыень сасан хаюулжа уhална.

Илангаяа ган гасуур боложо байhан үедэ овощой ургамалнуудые hайнаар уhалхын тула тэдэнэр хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлнэ. Сэлэнгэ мүрэнhөө уhа үдэр hүнигүй бүлэжэ гаргана. Совхоздо мүнөө огородой газар уhалха 9 бүлүүр станци бии. Тэдэнэй долоониинь хүдэлгэгдэнэ. Тэдэнhээ гадна, уhа дээгүүр сасан хаюулдаг «ДДН-45», «УДС-25» түхэлэй 11 оньhон түхеэрэлгэнүүд үдэр hүнигүй газар уhална. Тиигэбэшье уhан хүсэд хүртэнэгүй.

Энэл совхозой хоёрдохи бригадада капустын ургаса уhалха хүдэлмэри ёhын тэдысэ эмхидхэгдэнхэй. Эндэ тракторист Н. Г. Васильев «ДДН-45» түхеэрэлгээр капуста уhалхадаа хайша хэрэгээр хүдэлжэ, заримдаа нуур шалбааг болотор уhа хаюулжархина. Капустынь рассада хосорно. Тэрэнэйнь орондо hуулгаха рассадашье бии, теэд тэдэниие тариха хүн үгы. Энэ талаар ажахые шефтээ абаhан городой предприяти, эмхи зургаанууд туhалха ёhотой.

Тэрэшэлэн огородой ургамалнуудай буртаг үбhэ сэбэрлэхэ сагшье тулажа ерээ. Энэ хүдэлмэриие багашье удааруулжа болохогүй. Зурууд хоорондонь машинаар нэгэ тээшэнь элдүүрилхэдэ, зарим тээгүүрээ хэзээшье буртаг үбhэниинь үлэшэнэ. Тиимэhээ зарим газарта гараар түүхэ шухала.

А. НАГАСЛАЕВ.

СССР·50 **ТАСС-ай фото-hониннууд**

УКРАИНЫН ССР. Запорожско область. Мелитопольско ус... лагдадаг үрэ жэмэстэ саад ургуулха научно-шэнжэлгын институт... Украинын урда районуудта ургаха шэнэ жэмэстэ ургамалну... дай сортнуудые гаргажа байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: институдай ахалагша научна хүдэлмэр... лэгшэ, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат В. И. Сепин шэнэ... гаргагдаhан яблониин модые шэнжэлэн хаража байна.

КИРГИЗЭЭ ССР. Фрунзын М. Куренкеевэй нэрэмжэ... хүгжэмтэ хатар нааданай училищи тогтоhоор 27 жэл болоно... Энэ хугасаа соо тус училищи оронойгоо театрнуудта ба... дэй 200 гаран артистнүүдые бэлдэжэ үгөө. Энээнэй дүүр... hэн артистнууд Алма-Ата, Новосибирск, Кишинев, Пермь, Ду... шанбе, Улаан-Үдэ болон оронойгоо бэшэшье городуудаар а... жалтайгаар ажаллана. Училищиин hурагшадаар дүршэлт... бэрхэ багшанар, тэдэнэй дунда СССР-эй арадай артистка Биби... сара Бейшеналиева хэшээлнүүдые үнгэргэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б. Бейшеналиева хүгжэмтэ хатар наада... най училищиин 6-дахи классай hурагшадтай хэшээл үнгэргэ... байна.

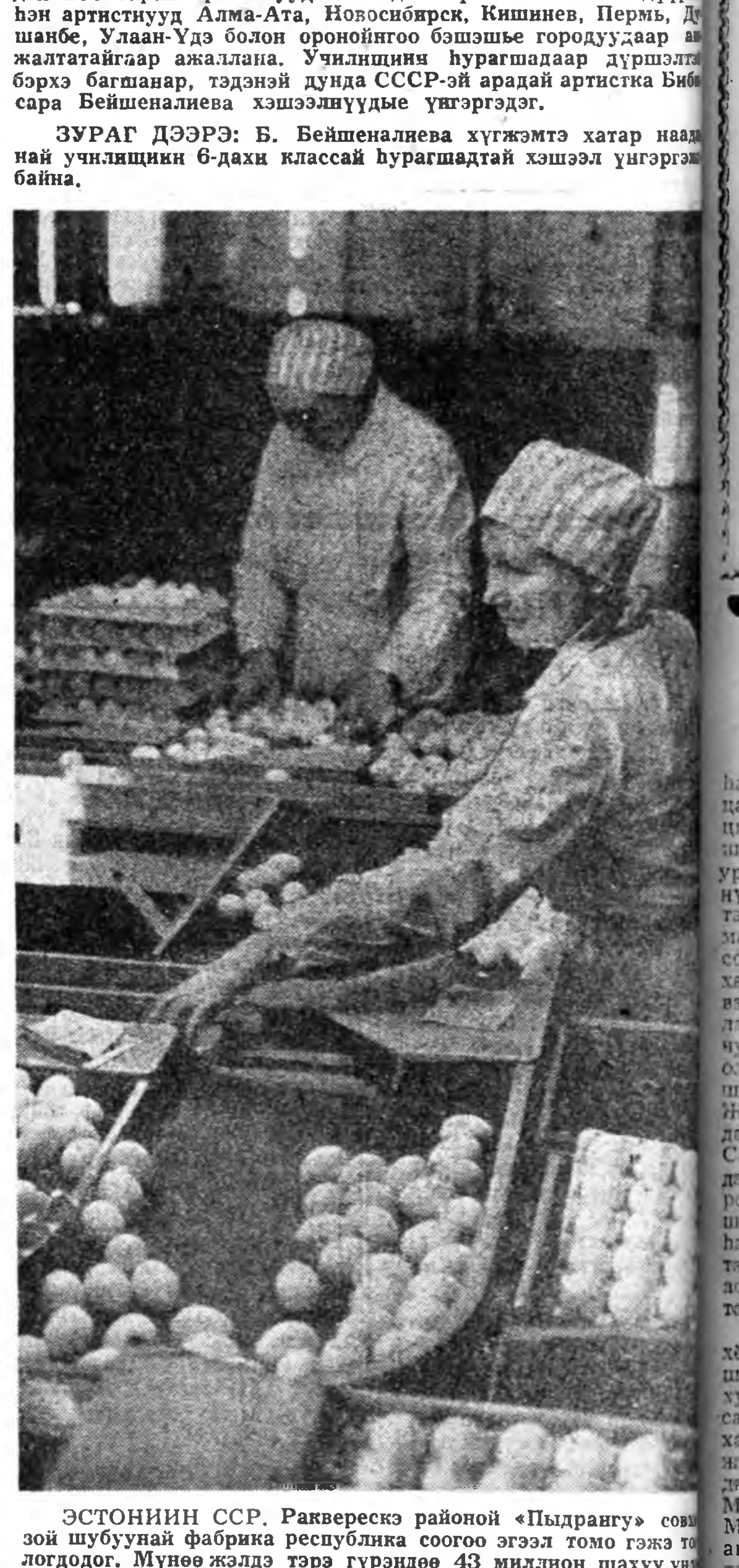

ЭСТОНИИН ССР. **Раквереске районой «Пыдрангу» совх... зой шубуунай фабрика республика соогоо эгээл томо гэжэ то... логдодог. Мүнөө жэлдэ тэрэ гүрэндөө 43 миллион шахуу үнд... гэ тушааха юм. Энэнь нёдондо жэлэйхиhээ миллион гаранга... ехэ. Мүн тэдэнэр шубуунай мяха тушаалгаяа 5 мянга 20... центнертэ хүргэхэ.**

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү хүдэлмэрилэгшэд П. А. Абнер (ба... руун гарhаа), С. Кылламаа гэгшэд үндэгэнүүдые шалгажа бай... на.

ДЕПУТАТ Б. С. СЕМЕНОВОЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЫН ТҮГЭСХЭЛ

(Эхниинь 1-дэхи нюурта).

Загаһые олон болгохо талаар хэмжээнүүд абтана. Байгалай бассейнэ загаһа бариха шэнэ гурим тогтоогдоо, омоли, барилга табан жэлээр хоригдоо. Большеречинскэ загаһа үсхэбэрилгын завод шэнэдхэн һэльбэгдээ, тэдэнэй хүсэниинь горитойгоор нэмээгдээ, Чивыркуйскэ загаһа үсхэбэрилгын завод баригдаа.

Тиихэтэй хамта Байгал далайн бассейнэй байгаалиин баялигые гамтай һайнаар хэрэглэхэ ба хамгаалха тухай парти ба правительствын тогтоолнуудые дүүргэхэ хүдэлмэридэ горитойхон дутуу дунданууд бии гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Эдэ дутуу дунданууд нютагай, мүн зарим республиканска, союзна министерствэнүүд болон зургаануудта хамаадана.

Манай республикын газар дээрэ Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинат баригдажа байнхай. Эндэ муу сортын модон — түлеэн, жэжэ модон, технологическа зомгооһон буйлуулагдаха юм. Комбинат жэлдээ 180 мянган тонно картон гаргаха, энэ хадаа хайрсаг хэхын тулада гаргашалагдадаг дүрбэ миллион шахуу кубометр хэрэглэлэй модо алмаха арга олгохо байна.

Комбинадай нэгэдэхи ээлжээн мүнөө жэлдэ түгэсхэгдэхэ ёһотой юм. Харин сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдые барилгын хүсэдөөр түгэсхэгдэхэтэр тэрэниие ашаглалгада үгэлгэ хоригдонхой. Эндэ тусгаар орёо схемэ шэлэн абтанхай гэжэ онсолон тэмдэглэхэ байнаб, мэргэжэлтэдэй зүбшөөлдэгэй ёһоор промышленностиин хэрэглэһэн уһа тон һайнаар сэбэрлэхэ, загаһанай ажахын талаар угаа ехэ удха шанартай Сэлэнгые бузарлалга зайсуулагдаха байна. Комбинадай сэбэрлэлгын түхеэрэлгэ зохёогдонхой, Эрхүүгэй областиин Байгалай целлюлозно заводтохи сэбэрлэлгын бүхы түхеэрэлгэнүүдые ашаглалгын дүй дүршэлые харзада абан, нарижуулан тодорхойлогдонхой.

Буряадай барилгын управлениин ба тэрэнэй 8-дахи барилга-хабсаралтын управлениин коллективүүд эрхэтэй орёо эрхэ байдалда ажалладаг ехэ хүдэлмэри хээ. Зүгөөр барилга тон удаанаар хэгдэнэ, ашаглалгада үгтэхэ ёһотой түрүүшын ээлжээнэй олон барилганууд, тэрэ тоодо сэбэрлэлгын түхеэрэлгэ бодхолго ехэ гээгдэлтэй. Тэрэнэй гол шалтагаанууд гэхэдэ, хүдэлмэриин хүсэн ехээр дуталдана, барилга түхеэрэлгэнүүд болон металлаар дутамагаар хангана.

Барилгые түргэдхэхын тулада, хэдэн нэмэлтэ хэмжээнүүдые тэндээ абанхайбди. Зүгөөр зохихо министерствэнүүдэй һайса хамааралсалтагүйгөөр зохёолдоһон байдалые заһаруулха бэрхэтэй байна. Ажал хэрэгэй ямар байһые удаарууланагүй хаража үзөөд, энэ шухала барилгые правительствын тогтооһон болзор соо бодхожо дүүргэхын тулада хүсэд хэмжээнүүдые абахыень СССР-эй промышленна барилгын ба целлюлозно-саарһанай промышленностиин министерствые бидэнэр гуйнабди. Энээнэй тулада, хүдэлмэриин хүсөөр барилгада горитой туһаламжа үзүүлхэ, тэрэниие металл болон бүхы шухала түхеэрэлгэнүүдээр хаһа саг соонь хангаха, тэдэниие үгэхэ болзорнуудые энэ жэлэй дүрбэдэхи кварталһаа, ерэхэ жэлэй нэгэдэхи кварталһаа мүнөө жэлэй гурбадахи кварталда шэлжүүлхэ шухала байна.

Буряад өрон хэрэглэлэй модо тон ехээр үгэгшэдэй нэгэн юм, манайда модо бэлэдхэлые саашадань хүгжөөхэ арга боломжо бии. Республика томо ба жагсаһан модоор нилээд элбэг гэжэ дээрэ хэлэгдээ һэн. Тэрэниие бэлэдхээгүй һаа, гүрэн түрын талаар хаража үзэхэдэ, бодолгүй ябадал болоно. Ушарынь хадаа, арадай ажахын модо хэрэглэлгэ улам бүри ехэ боложо байна бшуу. Иимэ эрхэ байдалда хэдэн зуу мянган кубометр хэрэглэлэй модоной түгсэг дээрээ хосорхо болоо гээшэ һаань, эзэн бусаар, бардамаар хандаһан, гүрэн ба арадта ехэ гарза ушаруулһан ябадал болохо байна.

Модо бэлэдхэжэ болохо, хэрэгтэйшье, зүгөөр бассейнэй сэгнэшэгүй ногоон баялигые хамгаалан арьбадхаха тухай оролдолго гаргаха, энэ райондо модо отолхо талаар улам тодорхой болгогдожо байһан гуримые наринаар сахиха угаа шухала болоно.

Гэбэшье республикын модо бэлэдхэгшэд отололгын шэнэ гуримда оролгодо хангалтагүйгөөр бэлдэнэ, шэнэ газарай ой модоной бэлэдхэхэ хүдэлмэри зоримгойгоор хэнэгүй, Байгалай эрьеые болон гол мүрэнүүдые шэнгэһэн модонһоо сэбэрлэхэ хүдэлмэри удаанаар хэгдэнэ. Баргажанай нугын ой модоной баялигые ашаглахада ехэ удха шанартай ашаа суглуулгын харгынуудай барилга унжагайруулагдана.

Эдэ бүхы асуудалнуудые шиидхэлгэдэнь манай республикада СССР-эй Ой модоной ба модо болбосоруулгын промышленностиин министерствын зүгһөө горитой туһаламжа хэрэгтэй. Буряад ороной ой модоной промышленностиие саашадань хүгжөөхэ шухала болоод байһан асуудалнуудые министерство бүтэхэ тээшэнь хаража үзэн, шиидхэхэ гэжэ бидэнэр найданабди.

Байгалай омолиин һүрэгые һэргээхэ, олон болгохо тухай хэдэн үгэ хэлэхэмни. Энэ шухала зорилго хоёр замаар: тэдэнэй үдэхэ байгаалиин эрхэ байдал һайжаруулжа, тэрэшэлэн, искусственна аргаар үдхэхэ хэрэгые улам үргэдхэжэ, ашат үрыень дээшэлүүлхэ шиидхэгдэхэ ёһотой гэжэ мүнөө бүгэдэндэ мэдэрэгдэнхэй, Мүнөө үедэ Байгал шадар загаһа үсхэбэрилдэг оройдоол хэдэхэн завод бии. Байгал далай шэнги иимэ ехэ уһанда бии байһан заводууд тон дутамаг гээшэ. Буряад орондо загаһа үсхэбэрилдэг хэдэн завод бариха тухай СССР-эй Министрнүүдэй Совет шиидхэбэри гаргаһан юм. СССР-эй Загаһанай ажахын министр нүхэр Ишковой тусхай захиралта мүн лэ бии. Энэ талаар зарим хүдэлмэри хэгдээ, зүгөөр Баргажанай, Сэлэнгын, Хойто-Байгалай загаһа үсхэбэрилдэг заводуудай проект угаа удаанаар зохёогдоно гэжэ тэмдэглэнгүй гараха аргагүй байна. Энэ асуудал дахин хаража үзөөд, зохихо хэмжээнүүдые абахыень СССР-эй ба РСФСР-эй загаһанай ажахын министерствэнүүдые бидэнэр гуйнабди.

Бүхэсоюзна ленинскэ субботнигой болоходо, олдоһон мүнгэ зөөри пионернүүдэй бүхэсоюзна элүүржүүлгын газар Байгал далайн эрье дээрэ түхеэрэлгэдэ зорюулагдаха болоһые мэдэхэдээ, Буряад ороной ажалшад ехээр һаналаа ханаа. Элүүржүүлгын газар бариха талмай шэлэн олоходоо, тэрэниие Байгалай зүүн-урда эрьедэ барижа болохо байһые анхаралтайгаар шэнжэлжэ үзэхыень ВЛКСМ-эй ЦК ба СССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствые партиин Буряадай обком, республикын Верховно Соведэй Президиум ба Министрнүүдэй Совет гуйна. Санаторинуудые барихын тулада Байгалай эрьеэр гайхамшаг газарнууд олон даа. Зүгөөр зүүн-урда эрье нэгэ булюу һайн талатай: эндэ сагай уларил эгээн лэ зөөлэн, элһэн оёортой, уһанда ороходо таарамжатай гүйхэн уһатай. Энэ хадаа үхибүүдтэ угаа шухала байна бшуу.

Нүхэд депутадууд! Нангин далай Байгал совет хүнүүдтэ үнэтэй. Энэ гайхамшаг далайе Коммунис партиин ба Совет правительствын хүтэлбэрээр манай арадай бүри гоё һайхан болгохо, тэрэнэй барагдашагүй баялигые манай орондо коммунизм байгуулгын аша туһада зорюулха байһаниинь сохомтой. Энэ гүрэн түрын удха шанартай шухала хэрэгтэ совет Буряад ороной ажалшад эрхим туһа нэмэриеэ оруулха. (Альга ташалга).

—□—

Комсомольск-на-Амуре город тогтоһоор һаяхан 40 жэлээ гүйсэбэ. Энээнтэй дашарамдуулан, городой залуушуулай ордон соо үхибүүдэй уран зурагай творчествын выставкэ нээгдэһэн байна.

Эндэ шабараар хэгдэһэн, модон дээрэ һиилэжэ. металл дабтажа бүтээһэн зүйлнүүд, зурагууд болон бэшэшье бүхыдөө 200 гаран элдэб бүтээлнүүд табигданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: выставкын зал соо

ТАСС-ай фотохронико.

—□—

ХҮСЭТЭ ЭКСКАВАТОР

Алхалдаг шэнэ экскаватор Галуута-Нуурай шахтоуправленидэ туршагдажа эхилээ. Хүсэ ехэтэй энэ экскаватор байгша оной январь соо хабсаргагдажа захалаад, майн 10-да дүүргэгдээ. Тэрэ гэһэнһээ хойшо, һара үлүүтэй саг соо ашаглалгада бэлдэхэ хүдэлмэри хэгдэһэн байна.

Эрхүүгэй «Воетсибуголь», Шэтын трестнүүдэй хабсаргагшадһаа бүридэһэн участок байгуулагдаа һэн. В. В. Кузьмичевэй хүтэлбэрилдэг механическа, энергетическэ хабсаралга хэхэ участогай хүдэлмэришэд энэ ажал дүүргээ. Шэтын ГПТУ— дүүргэжэ байһан машинист-экскаватор мэргэжэлтэй болохо А. К. Харин, С. Н. Нарсуев, В. А. Сысоев, В. И. Лапардин, шахтоуправлениин экскаваторщигууд Н. Гибадулин, С. Шевченко, электрик Ю. Магатыков энэ ажалда хабаадалсаа.

Хүсэ ехэтэй шэнэ экскаватор нэгэ доро 10 кубометр шоройе удхажа, 140 метрэй зайда хүргэхэ шадалтай. Экскаваторай двигателиин хүсэн 1.460 киловатт юм. Тэрэ нэгэ час соо 1.000 киловатт электрын элшэ хүсэ хэрэглэхэ байна. Экскаваторай үлгүүрэй ута 70 метр, үндэрынь 34 метр юм.

Октябрьска Революциин орденто Новокраматорска заводто иимэ экскаваторнууд бүтээгдэжэ эхилээ. Манай шахтоуправленидэ хабсаргагдаһан энэ машина 6-дахи номертой байна. Орон доторнай оройдоо 2 экскаватор, нэгэниинь Эстонидо, нүгөөдэнь Саратовай ГЭС-эй барилга дээрэ ашаглагдана.

Ц. ЦЫБИКОВ.
Галуута-Нуурай шахткомой түрүүлэгшэ.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ИРАГЫЕ ДЭМЖЭНЭ

Ирак, Ливи, Иран, Алжир, Венесуэлэ, Саудовска Арави болон бусад хэдэн гүрэнүүдэй хабаададаг, нефтьтэ оронууд-экспортёрнуудай эмхиин (ОПЕК) конференци Вэнэ хотодо болоод тараба. «Ирак петролеум компани» (ИПК) гэдэгые гүрэнэйнгөө мэдэлдэ оруулха гэжэ шиидэһэн Ирагта хашалта хэхэ һанаатай баруун оронуудай нефтяной монополинуудай һэдэлгэнүүдтэй холбоотой асуудалнуудые энэ конференци хаража үзөө. Вэнскэ уулзалгада хабаадагшад Бейрудта һаяхан болоошо ОПЕК-эй 28-дахи конференциин шиидхэбэринүүдые лаблан, ИПК-е гүрэнэй мэдэлдэ оруулха гэжэ Ирагай правительствын хараалһан, хүршэ Сиринь һайшаалан хэмжээнүүдые дэмжэбэ.

Ирагай нефтиин баялигуудые дээрмэдэлгын гурим али бүхы аргаар үлөөхэ гэжэ оролдодог уласхоорондын нефтяной монополинууд ИПК-е гүрэнэй мэдэлдэ оруулха гэһыень «хуули буса ябуулга» гэжэ тайлбарилха һэдэлгэнүүдэйнгээ буруу һүрэхэдэнь, ондоо арга хэрэглэхэ гэжэ оролдоһон — гүрэнэй мэдэлдэ оруулагдаһан ИПК-гэй баялиг болон зөөриин түлөө «зүб зүйтэй компенсаци түлэхэ» тухай тон бүтэхэгүй эрилтэнүүдые Ирагай урда табиһан байна. Баруун тээхи «нефтиин корольнуудай» ультиматумые Ирак буруушаагаа. ОПЕК-эй Вэнскэ конференцидэ хабаадагшад монополинуудай хорото һанаашалгануудые буруушаан, энэ асуудалаар Ирагай правительствые дэмжэжэ, компенсацида хабаатай дурадхалнуудые өөһэдөө оруулаа. Тиихэ зуураа Ирагай нефтиин баялигуудые ИПК-гэй эзэдэй — американ, английска ба баруун тээхи бусад монополинуудай — олон жэлэй туршада ашаглажа, нилээд ехэ олзо оруулһыень компенсаци тухай эрилтэнүүдые табихадаа хараада абаха ёһотой гэжэ тэмдэглэгдэнэ. Ирагай нефтиин тонно бүхэнэй түлөө түлэгдэһэн 65 долларой 55-ниинь тэдэ монополинуудай ханзануудта ороһон байна бшуу.

Нефтиингээ баялигуудай бүрин эрхэтэ эзэдынь болохо гэһэн ехэ хүсэл эрмэлзэл нефтеэр баян бусад хэдэ хэдэн оронуудташье үргэдэн дэлгэржэ байнхай. Тэдэнэй зариман баруун оронуудтахи монополинуудай үсэд эсэргүүсэлтые дабан нефтиин баялигуудые «удаа дараалан гүрэнэй мэдэлдэ оруулжа байна».

«Хоёр фронт — Ирагта эсэргүү ябуулгануудые хэдэг фронт ба тэрэниие дэмжэдэг ОПЕК-ын гэшүүн оронуудай фронт бии боложо байнхай», — гэжэ Англиин «Файнэшл таймс» газетэ июнииин эхеэр, ИПК-е гүрэнэй мэдэлдэ оруулһанай һүүлээр удангүй, тэмдэглээ һэн. Ирагые хашаха гэһэн һэдэлгэнүүдээ баруун оронуудтахи монополинуудай болюулаагүй байбашье һаань, Ирагай правительствын хуулита, революционно хэмжээнүүдые дэмжэдэг ОПЕК-ын гэшүүн оронуудай фронт бүри нягта, бата боложо байна.

ЭЭЗЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙ ЯБУУЛГАЯА ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛЬЭЭР

Израилиин ээзэрхэг түримхэйшүүл Дүтын Зүүн зүгтэхи оршон байдалые бүри шахардуу болгожо байнхай. Һүүлэй неделиин турша соо үдэр бүри шахуу Ливанай газар дайда худар зэбсэгтэ добтолгонуудые хэнэ. Энээнһээнь уламжалан, гражданай зоной дундаһаа гэмтэн хохидогшодшье бии. Эдэ ээзэрхэг дээрмэшэ ябуулгануудынь бүхы дэлхэй дээрэ зэбүүрхэл үүсхэнэ. ООН-ой Аюулгүйн Совет тэдэ хорото ябуулгануудые буруушаагаа. Иимэ ээзэрхэг түримхэй ябуулгануудые Израилиин хэнгүй байхыень уряалһан Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэринүүдые Тель-Авивай дүүргээгүй байһантайнь дашарамдуулан ехээр һанаата боложо байһанаа элирхэйлбэ. Аюулгүйн Совет Ливанда Израилиин добтолгые буруушаажа, һүүлэй дүрбэн жэлэй турша соо зургаадахи шиихэбэреэ гаргаһан байна гээд һануулмаар.

ООН-ой шиидхэбэринүүдые дүүргэлгэ эб найрамдалай ба аюулгүйн байдалай аша туһада харюусана, Дүтын Зүүн зүгтэхи шахардуу байдал һуларуулхада шухала арга боломжонуудые хангаха һэн. Гэхэ зуура, бүхы ябуулгануудһаань харахада, тэдэ шиидхэбэринүүд өөрынгөө хүршэнэр тушаа зэбсэгтэ дээрмэдэлгын ба хорото ябуулганuудай политика гол болгон баримталдаг Тель-авивта таарахагүй байшоо. Сэрэгэй министр Даянай һанамжа эндэ хэлэгдэһэнэй гэршэ болоно. Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэри сэрэгэйнгээ түсэбүүдһээ арсахыень Тель-Авивые баадханагүй гэжэ тэрэ убайгүйгөөр мэдүүлбэ. США-гай зүгһөө дэмжэлгэ абаагүй һаа, Израилиин «харсаганууд» ООН-до, дэлхэйн олониитэдэ зүрихые хэзээшье зүрхэлхэгүй байгаа.

Палестинын партизануудай хүдэлөөе усадхахын, «өөрынгөө хилэнүүдые аюулгүй болгохын тула» Ливанай газар дайда худар добтолгонуудые хэнэбди гэжэ Израилиин засагаархид убайгүйгөөр тайлбарилха һанаатай. Тэдэ добтолгонуудынь, үнэндөө, тон хорото хархис зорилготой байна. Тель-Авивай «харсаганууд» тиимэ ябуулгануудай туһаламжаар Ливанда дотоодын хёмороо үүдхэхэ, тиин Палестинадахи сүлөөрэлгын хүдэлөөе дараха хүсэлэнтэй. Эдэнэр араб хэдэ хэдэн гүрэнүүд дотор бэелүүлэгдэжэ байгаа социально-экономическа шэнэдхэхы ябуулгануудые таһалдуулха гэжэ оролдоно. Араб шэнэ газар дайдые эзэмдэхэ ба буляан эзэлһэн газар нютагуудтаа үлэхэдэнь таатай зохид оршон байдал Дүтын Зүүн зүгтэ тогтоохо зорилго табина.

Хүршэ гүрэнүүдтээ эсэргүү Израилиин зэбсэгтэ ябуулгануудые дары болюулха гэһэн эрид шанга эрилтэ дэлхэйн олониитэ табина, эзэмдэгдэһэн араб газар нютагуудһаа ээзэрхэг түримхэйшүүлэй сэрэгүүдые ООН-ой Аюулгүйн Соведэй 1967 оной ноябрийн 22-ой шиидхэбэриин үндэһөөр гаргуулха гэһэн арабуудай зүб эрилтэнүүдые дүүргүүлхын түлөө тэмсэнэ. Эдэ эрилтэнүүдые гүйсэдхэлгэ — Дүтын Зүн зүгтэ амгалан байдал тогтоолгын түлхюур болохо байна.

Ю. КОРНИЛОВ,
А. МЕЛИКЯН.
(ТАСС).

Монголой драмын театрай манайда ерэхые угтуулан

ХАНИ ХАРИЛСААМНАЙ УЛАМ БЭХИЖЭНЭ

Соёл культурын, искусствын талаар СССР МНР хоёр жэл бүхэндэ харилсан туһалалсадаг юм. Манай ороной соёлой түлөөлэгшэд Монгол ошожо, тиихэдэ Монголой артистнар манайда ходо айлшаар ерэжэ байдаг. Д. Нацагдоржын нэрэмжэтэ Монголой гүрэнэй драмын театр һаяын үдэрнүүдтэ манай Буряадта гурбадахяа гастрольдо ерэжэ, Ленинэй орденто оперо ба баледэй театрта зүжэгүүдээ табижа захалхань.

МНР-эй Гүрэнэй шангай лауреат Д. Намдагай «Ээдрээ» гэжэ зүжэгые июлиин 5-да табижа, гастролёо эхилхэ байна. Энэ зүжэгые МНР-эй арадай артист, Гүрэнэй шангай лауреат З. Оюун, МНР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, гүрэнэй шангай лауреат Л. Ванган гэгшэд найруулан табиһан, МНР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Ц. Доржпалам шэмэглэн гоёоһон байна.

Монголой Арадай революциин һүүлээр болоһон үйлэ хэрэг зүжэг дотор харуулагдана. Ангиин дайсадые үндэһөөрнь үгы хэжэ, шэнэ засаг байгуулхын тула тэмсэжэ байгаа. Монголой Арадай революционно парти байгуулагша Д. Сүхэ-Баатарай рольдо артист С. Дамдин наадаха. Гадна эртэ урда сагай грек драматург Софокл гэгшын «Эдип хаан» гэжэ трагедитэй бидэниие танилсуулха. Энэ зүжэгые режиссернууд В. М. Бейлис, Ж. Батбаяр найруулан табиһан, МНР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, Гүрэнэй шангай лауреат Д. Намхайцэрэн шэмэглэн гоёоһон байна. Эдип хаанай рольдо МНР-эй арадай артист, Гүрэнэй шангай лауреат Г. Гомбосүрэн наадаха. Узбек уран зохёолой классик Хамза Хакимзаде Ниязи гэгшын «Баян ба барлаг» гэжэ зүжэг репертуртань оролсоно. Энэ зүжэгые режиссер Ц. Рагча найруулан табиһан, уран зураашад Б. Сосорбарам, Ц. Доржпалам гэгшэд шэмэглэн зохёоһон юм. Гол рольнуудтань МНР-эй габьяата артистнар Б. Лоовой, Ц. Гантүмэр, МНР-эй арадай артист, Гүрэнэй шангай лауреат Г. Гомбосүрэн, МНР-эй арадай артист Д. Цэрэндулам болон бусад наадалсаха. Драматург Д. Намдагай «Наянчулууны ой» гэжэ зүжэгтэй мүн баһа танилсахабди. Гол рольнуудтань МНР-эй арадай артистнар Д. Цэрэндулам, Д. Дамдинсүрэн, МНР-эй габьяата артистнар Б. Пүрэв, Г. Хандсүрэн, Ц. Гантүмэр болон бусад наадаха байна.

Айлшадаймнай репертуарта Буряадай мэдээжэ драматург Ц. Шагжинай «Тангариг» гэжэ зүжэг оролсоно. Тус зүжэгые МНР-эй арадай артист, Гүрэнэй шангай лауреат Г. Гомбосүрэн найруулжа табиһан, уран зурааша Я. Шиптр шэмэглэл гоёолтыень хэһэн юм.

Монголой артистнарай манай орондо гастрольдо ерэлгэн болбсл аха дүү монгол ба совет арадуудай —бүришье дүтэ холбоо барисаатай, хани харилсаатай болоһониие эли бодо гэршэлнэ.

Тиихэдэ Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряадай Гүрэнэй драмын театрай коллектив сентябрь һарада Монголдо гастрольдо ошохоор түхеэрнэ. Совет ба Монгол драматургнуудай зохёолнуудые харуулха байнабди. Жэшээнь, Х. Намсаревай «Тайшаагай ташуур» гэжэ мэдээжэ зүжэгые монголшууд һонирхон харахал байха. Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Ф. С. Сахиров тэрэ зүжэгые онсо өөрынхеэр найруулан зохёогоо. Уран зурааша В. М. Бройко шэмэглэл гоёолтыень хэһэн юм. Ленинэй шангай лауреат Ч. Айтматовай «Улаахан пулаадтай уляангирхан» гэжэ туужые РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй габьяата артист С. Д. Будажапов зүжэглэн табяад, харагшадай һайшаалда хүртэһэн юм. Энэ зүжэг гастролиимнай репертуарта баһал оронхой. Монголой мэдээжэ драматург Д. Намдагай «Ээдрээ» гэжэ зүжэг Монголдо табихабди. Тиигээд ерэхэлээрээ Монголдо. манай Буряадшье тэрэ зүжэг табигдаха болоно бшуу. Ц. Шагжинай «Галта джунгли» гэжэ зүжэгые Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Б. Г. Аюшин найруулан табиһан, уран зураашад Ф. Г. Гергесов Б. Б. Чернутов хоёр шэмэглэн гоёоһон байна. Энэ зүжэгые монголшууд мүн баһа хараха.

МНР-тэ гастрольдо Буряадай мэдээжэ артистнар, жэшээнь РСФСР-эй арадай артистка М. Степанова. РСФСР-эй габьяата артистнар П. Николаев, Г. Лосев, С. Будажапов, Буряадай АССР-эй арадай артист Д. Д. Дондуков, Буряадай АССР-эй габьяата артистнар С. Б. Рабсалов, Д. Чимитова, Ц. Пурбуев, Г. Бутуханов, Н. Шагдарова, Б. Аюшин болон бусад ошолсохо байна.

Бэе бэедээ ябалсажа, дүй дүршэлдөө һуралсажа байхада, аргагүй туһатай, удхатайшье гээшэ. Харин саашадаа хани харилсаамнай улам бэхижэжэ, бэе бэеынгээ искусстватай бүри дүтөөр танилсажа байхабди.

Ц. БАЛБАРОВ,
Буряадай Гүрэнэй Х. Намсараевай нэрэмжэтэ драмын театрай директор, Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша.

ХОЦА НАМСАРАЕВ—БЭЛИГТЭ ПРОЗАИК

(ШЭНЭ ШЭНЖЭЛЭЛ ТУХАЙ)

Һаяшаг Буряадай номой хэблэлдэ гараһан А. Б. Соктоевой «Хоца Намсараев. Путь к эпосу социалистического реализма» гэжэ шэнжэлэл соо Х. Намсараевай уран зохёолшо болохо харгыда онсо нүлөө үзүүлһэн гурбан зүйлнүүд: арадай аман зохёол, урданай монгол хэлэнэй литература, ород, совет литературын үлэмжэ ехэ анхарал табигдана. Хоца Намсараевай зохёохы ажалайнь жасада шүтэгөөр, прозоор бэшэһэн зохёолнууд гол һуури эзэлнэ. Гадна орондо суутай болоһон зүжэгүүдынье байха (Тайшаагай ташуур, Каргалай түлхюур). Зохёолнуудайнь эдэ бүлэгүүд сооһоо А. Б. Соктоев прозоор бэшэһэн зүйлнүүдэйнь (рассказ, фельетон, повесть, роман) жэшээ дээрэ уран зохёолшын үйлэ хэрэг, урагшаа дабшалан харгыень үльгэрлэн харуулна, тэрэнэй ажалай лабораториин орёо асуудалнуудые уншагшын урда тайлбарилжа үгэнэ.

А. Б. Соктоев ахамад уран зохёолшын бэшэһэн зохёолнуудые шэнжэлжэ захалһаар хорёод шахуу жэл болобо. 1956 ондо Х. Намсараевай рассказ, туужанууд тухай һонирхолтой шэнжэлгэ бэшэжэ, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидадай диссертаци амжалтатайгаар Москва хотодо хамгаалаа һэн. Мүнөө гараһан энэ хүдэлмэринь авторай олон жэлэй ажалай үрэдүн, гүнзэгы шэнжэлгын согсолол гэжэ ойлгомоор. Үнэхөөрөөшье, үнгэрһэн жэлнүүдэй турша соо эрдэмтын олон янзын баримтануудые суглуулжа, уран зохёолшын намтар, зохёолнуудаар һонирхолтой ажаглалтануудые хэһэниинь эли тодоор харагдажа байна. Энэ ашата ажалдань туһа нэмэри болоһон нэгэ хэдэн зүйлнүүдые түбхын түрүүн тэмдэглэлтэй.

Х. Н. Намсараевай наһанһаа нүгшэһэнһөө хойно удаашье болонгүй үеынь нүхэр Бальжит Гатаповна Гатапова (Намсараева) Буряадай Филиалай ниитын эрдэм шэнжэлхэ институдай гар бэшэлгын таһагта нүхэрэйнгөө баян архив бэлэглэһэн юм. Тэрэнь Х. Н. Намсараевай үнсын фонд болоод, наринаар хадагалагдажа, шэнжэлэгдэжэ байдаг. Энэ фондые эмхидхэхэ, бүхы үлэһэн саарһануудыень түрэл түрэлөөрнь илгаха, гаршаглаха талаар Цыден Нимаевич Цыренжапов ехэхэн туһа хүргэһэн байха. Фондодонь мүнөө жара гаран томонууд ботитой гар бэшэлгын саарһанууд бии. А. Б. Соктоев энэ фондые анхаралтайгаар үзэжэ, олон тоото шэнэ баримтануудые оложо, эрдэмэй харьяада оруулаа.

Х. Намсараев гушаад наһатайдаа зохёол бэшэжэ захалаа гэжэ хэлэгдэһэн байха. Гушаад наһа хүрэтэрөө тэрэнэй юу хэжэ, хайшан гэжэ ябаһан тухай мэдээнүүд тон хомор байгаа. Залуу наһанайнь баримтануудые суглуулжа, А. Б. Соктоев хэдэн дахин уран зохёолшын түрэһэн нютагаар ябаһан байна. Хэжэнгын аймагай «Первомайский» совхозой дэбисхэр дээрэ байдаг Шаралза. Шаазгай үүр. Аса гэхэ мэтэ Х. Намсараевай тоонто, залуудаа наадаһан, ябаһан газарнуудыень оножо, хоёр нюдөөрөө хараһан, нютагайнь үбгэд, хүгшэд. үүри, нүхэдөөрнь хөөрэлдэһэн байха.

Х. Намсараевай олон поэмэ, рассказ болон зохёолнууд арадай аман зохёолһоо үндэһэлһэн байдаг. Тэдэнэй узуур удха олохын тула шэнжэлэгшэ нилээдгүй ехэ һаналаа табижа, гар бэшэгэй таһагуудаар аман зохёолнуудые үзөө. Олоһон олзонь шэнжэлгыень ехэ һонирхолтой болгоо, гүнзэгырүүлээ.

Хууша монгол дээрэ урдань гараһан буряад, монгол, түбэд, энэдхэг, ород ном-зохёолнуудай Х. Намсараевай уран зохёолшо болохо харгыдань нилээдгүй ехэ нүлөө үзүүлһэниинь шэнжэлэгшэд сооһоо түрүүшынхеэ А. Б. Соктоев гүнзэгыгөөр харуулаа. «Шэдитэ хүүр», «Панчатантра», Билгармижид-хаанай туужа, «Шукасаптати», «Үлгэр далай» г.м. суглуулбаринууд соогуур ороһон арадшалһан хэлбэртэй онтохо, зохёолнуудые шэнжэлжэ, Х. Намсараевай зохёохы ажалда хабаатай байһыень удхалан гаргана. «Хэрбээ буряад арадай аман зохёолой Намсараевай прозын эпическэ үндэһэ һуури болоо һаань, монгол хэлэн дээрэ гараһан үльгэр туужын суглуулбаринууд уран зохёолшодые бэшэмэл литературын газаа хэлбэртэй, литературна эпосэй дүй дүршэлтэй, нарин оньһо, шадабаритайнь танилсуулаа»— гэжэ . А. Б. Соктоев бүлэгэйнгээ һүүлдэ согсолол хэнэ (80 з.).

Арадай аман зохёол ба монгол хэлэн дээрэ гараһан номуудай хэдышье ехэ удха шанартан, туһатай байбашье һаань, Х. Намсараевай социалис реализмын ёһоор бэшэдэг бодото уран зохёолшо болохо харгыдань ород литературын, аха дүү совет арадуудай литературануудай шиидхэринги аша, үүргэ дүүргэһэниинь мэдээжэ. А. Б. Соктоев өөрынгөө ном соо уран зохёолшын үдэр бүхэнэй һуралсалай, мэргэжэлэй асуудалнуудта уншагшын анхарал хандуулна.

Эрдэмтэ номойнгоо хоёрдохи хахадһаа уран зохёолшын бэшэһэн рассказуудые, туужануудые, «Үүрэй толон» романиие хойно хойноһоонь эрдэм ухаанай хүсөөр үлхэлдүүлэн шэнжэлнэ. Хорёод оной рассказуудынь, «Тиимэ байгаа» гэжэ гушаад оной рассказуудай суглуулбаринуудые тодорхойгоор шэнжэлхэ мүртөө автор тэдэнэй арадай ажабайдалтай, аман зохёолтой холбоотой байһыень харуулна. Ямаан Жамса, Соохор Содбо, Нербо, Шагжа, Сэнгэ, Гомбо, Балдан, Тахуунай, Гэлэг, Базар, Лубсан гэхэ мэтэ Х. Намсараевай рассказуудай геройнууд урданай сагта буряад зоной дунда үнэн бэеэрээ ябаһан гү, али аман хөөрэлдөөндэ ябаһан типическэ арадай түлөөлэгшэд гэжэ тэрэ ойлгуулна. Хүхюутэй, наадатай, шог зугаатай арадай түлөөлэгшэд хэдышье хүндэ, хүшэр байдалда байгаашье һаа, хүн нэрээ доройтуулаагүй, дарлагша этэгээдүүдтэй хододоо тэмсэдэг, үнэн дээрээ һайн һайхан сэдьхэлтэй зон байгаа гэжэ уран зохёолшо өөрынгөө бэлигтэй гууриһанай хүсөөр гэршэлээ.

Х. Намсараевай гушаад оной «Цырэмпил», «Нэгэтэ һүни» гэһэн туужануудта зорюулагдаһан номой хоёрдохи бүлэг эгээл һайнаар бэшэгдэһэн байна гэжэ тэмдэглээ һаа, алдуу болохогүй. «Цырэмпил» хадаа 30-аад оной буряад литературын эгээл эрхим зохёол мүн»—гэжэ А. Б. Соктоев тобшолол хэнэ. Саашань болоходоо «Илалтын туяа», «Алтан зэбэ» гэһэн дүшөөд оной туужануудые халта дайраад, «Үүрэй толон» гэжэ романдань хам ороно. Уран зохёолшо хайшан гэжэ, ямаршуу түхэлэй ажал хэжэ, «Цырэмпил» туужаяа «Үүрэй толон» гэжэ роман болгооб»—олон хуудаһан дээгүүр ажаглалта, шэнжэлгэ хэнэ.

Ном соо ороһон шэнэ, һонирхолтой зүйлнүүд олон. Тэдэ бүгэдые энэ багахан статья соо дурдажа дүүргэхэ бэшэл һэн хойноо, уншагша уншахадаа өөрөө ойлгоно бэзэ гэжэ найдаад, тэрээн соо, минии һанахада, бии байһан нэгэ хэдэн дутуу, дундануудые дурдаад үнгэрэе.

Бэшэ шэнжэлэгшэдтэ орходоо А. Б. Соктоев зохёолшын нютагаар ябажа, олон шэнэ мэдээнүүдые суглуулаа. Теэд энэ ном соогоо тэдэ баримтануудаа гүйсэд оруулаагүйнь харамтай. Намсараевай намтар тухай шэнжэлгын номһоо ном бүхэндэ элдэб буруу мэдээнүүд нүүжэ ябадаг. Жэшээлхэдэ, тэрэ үгытэй бүлэдэ түрэһэн туладаа «нэгэ торхо аарсаар» худалдуулжа, ондоо айлда ошоо һэн г. м. хэзээб даа, хэнэйб даа нэгэтэл тарааһан үгэ хүүр мүнөө болотороо ябадаг. Х. Намсараевай үгытэй айлай бүлэдэ «онгоошхын хүбүүгээр» түрөөгүйень нютагай олон үбгэд, хүгшэд тэрээндэ тодоруулжа үгэһэн байха.

Уран зохёолшын харгыда арадай аман зохёолой, монгол хэлэн дээрэ гараһан номуудай, ород ба совет литературын үзүүлһэн нүлөө А. Б. Соктоев үргэнөөр харуулбашье, тэрэнэй зохёолнуудта арадай ажабайдал, аман хөөрэлдөөн ямар ушартай байһан бэ гэжэ асуудалда гүйсэд харюу үгөөгүй. Х. Намсараевай олонхи рассказуудые абаад хараха болоо һаа, бүгэдэ шахуу прототипуудтай байдаг, өөрынгөө үеын хүнүүдэй үйлэ, ябадал, ушарал дээрэһээ абажа бэшэһэн байха. Жэшээлхэдэ, Дээдэ-Хэжэнгэ ошоод, захын үбгэдһөө «Олзуурхуу Ондреон» гэжэ хэн байһан бэ гээд һураа һаагнай, хэлэхэ байха. Энэ талаар автор үшөө даамгай бэдэрэлгэ хэхэ зэргэтэй байгаа.

Монгол хэлэн дээрэ гараһан номуудай нүлөөн тухай хэлэхэдээ, автор гол түлэбынь монгол, түбэд, энэдхэг үндэһэтэй номууд дээрэ тогтоно. Гэбэшье Х. Н. Намсараев гол түлэбынь буряад хүнэй бэшэһэн, буряад үндэһэтэй ном, дэбтэрээр һонирходог байһаниинь мэдээжэ. Өөрынгөө гараар буряад угай бэшэгүүдые буулгажа һууһыень хараһан зон олон байха. Үргэлжэ буряадай угай бэшэгүүдһээ гадна, тэрэ эсэгэ эсэгын, отог отогой угай бэшэгээр, модоор ехэтэ һонирходог, талантай хөөрэхэ дуратай байгаа. Х. Намсараевай уран зохёолшо болохо таладань үргэлжөөр бэшэһэн угай бэшэгүүд онсо удхатай. Ном соо энэ талань шэнжэлэгдээгүй үлэшоо.

Май һарын 17-до «Правда Бурятии» газетэдэ хэблэһэн ехэ статья соогоо В. Найдаков Х. Намсараевые талада ургаһан ганса модон шэнгеэр харуулаа. Үнэн дээрээ, тэрэ өөр шэнгеэ олон уран зохёолшодтой хамта ургаа. Һураа гэжэ тон зүбөөр тэмдэглэнэ. Ц. Дон, Солбонэ Туя, Б. Абидуев, Б. Базарон, Д. Дашинимаев, Н. Балдано г.м. зохёолшодһоо Х. Намсараев һураһаншье, тэдэниие һургаһаншье байха. Литературын хүгжэлтые үргэлжэ дээрэнь харалсаха хэрэгтэй бшуу.

Тиихэдэ үшөө Х. Намсараев ганса прозоор бэшэдэг байгаагүй, шүлэг, зүжэгүүдые олоор бэшэһэн. Тэрэ талань орхигдоһонһоо боложо, уран зохёолшын дүрэ бүхэлеэрээ тобойжо гараагүй. Х. Намсараев болбол «улаан хэлэтые урдаа оруулхагүй» хөөрөөшэ байгаа. Зарим нэгэн «тэрэ хөөрэхэдөө-бэшэһэнһээ үлүү» гэлсэдэг һэн. «Х. Намсараев — хөөрөөшэ» — гэжэ нэгэ бүлэг оруулбал, ямар һайн байха һааб.

Энэ хэлэгдэһэн һанамжануудые ондоо ном гаргахадаа А. Б. Соктоев хараадаа абалсаха бэзэ гэжэ найдагдана. Юрэ хэлэхэдэ, тэрэнэй гаргаһан «Хоца Намсараев. Путь к эпосу социалистического реализма» гэжэ ном манай үндэһэн буряад литература шүүмжэлэлгэдэ шэнэ алхам болоо гэжэ тэмдэглэмээр. Шэнжэлэгшэ уран зохёолшодоо, тэрэнэй бэшэһэн зохёолнуудта ехэ дуратайгаар, зарим газарта үлэмжэ мэдэхэйгээр хандана. Тиимэ дээрэһээ ганса нэгэ дундуур гү, али һулахан зохёолнуудыень үлүүсэ магтаха гү, али магтаха гэжэ оролдохо ушар гарана. «Һорһон малгай» үмэдхүүлэнгүй, байһыень байһан соонь хэлэһэн һаа, Х. Намсараевай зохёохы ажал бүришье эли тодо болохо һэн.

А. Б. Соктоевой ном теоретическэ талаараа гүнзэгы, гүйсэтэй хурдан ород хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн хойноо олон уншагшадые һонирхуулха бэзэ гэжэ найдагдана.

Гунга ТУДЕНОВ,
хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

БАЯРТА ОЙН ҺАЙНДЭР

Зүүн тээһээ бадарһан үүрэй толоной һүн сагаан хүшэгэеэ үргэн Буряад орон дээгүүрнай татажархихада, нииислэл хотымнай сэсэрлиг, ногоон үйлсэ гудамжа, талмайнуудтахи Улаан тугууд, плакат, уряа лозунгнууд болон угалзанууд үглөөнэй һэрюухэн һэбшээндэ бүри һайханаар намилзашаба. «Амар мэндэ, һур харбаан!», «Мордожо хайрлыт, һур харбаандаа!» гэһэн уряалай үгэнүүдэй алтан, мүнгэн ошоор сасарһан үзэгүүдые хүнгэн һэбшээн һэб һабхан эльбээд абана.

Мүнөөдэр — һайндэр. Ленинэй орденто Буряадаймнай ниислэл хото — Улаан-Үдын үйлсэ, тал-

майнуудта жэл бүхэндэ үнгэргэгдэдэг баярай ошоор сасарһан, хүгжэм, дуугаар элбэг үнинэй хүлеэгдэһэн заншалта һур харбаанаймнай найр зугаа, наада, энеэдээр элбэг һайндэр эхилбэ ха юм. Энэ һайндэрнай байгша ондо тэмдэглэгдэхээ байгаа ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаһан дээрэһээ бүришье һаа, һүрөөтэй, олон зоной хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэбэ гээшэ.

Үргэн Буряад оронoймнай ажалшадые энэ заншалта һайндэрөөр амаршалхаяа, саашанхи зам харгыдаа асари ехэ амжалта, илалтануудые туйлахыень хүсэхэеэ айлшад олоороо буугаа бшуу.

Үглөөнһөө эхилээд, хүдөө нютагуудһаа зурын ерэһэн зам харгынуудай гол һудаһан — Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ үйлсөөр, тэндэһээ сааша Баргажан руу зурын татагдаһан асфальт харгыгаар хүн зоной, автобус, машинануудай һубарихань барагданагүй.

Эдэнэрнай Дээдэ Онгостойн ипподром тээшэ шэглэнэ ха юм.

Мүнөөдэр — тэндэ һайндэр. Үнгэ бүриин тугуудаар, уряа лозунгнуудаар шэмэглэгдэһэн үргэн ехэ талмай дээрэ түхеэрэгдэһэн һандалинуудые хүн зон эзэлнэ...

Ипподром дээрэ сутларһан хүнүүдэй үнгэ бүриин хубсаһан дэлюун талын сэсэгүүдые һануулна. Хүхюу энеэдэн, шог зугаа, дуу, хүгжэм таһалданагүй. Бултанай нюур шарайда баярлаһан тэмдэг үзэгдэнэ.

...Үглөөнэй эгсэ 10 час 30 минутаһаа олон тоото спортсменүүдһээ бүридэһэн парад-жагсаал болобо. Хүдэр гоё бэетэй спортсменүүд өөһэд өөһэдынгөө бүлгэмэй тугуудые толгой дээгүүрээ намилзуулһаар трибунын урдуур үнгэрнэ. Һайндэрэй жагсаалда ерэгшэдэй дунда орон, дэлхэй дээрэ суурхаһан бүхэ, уласхоорондын классай спортын мастер, СССР-эй зургаа дахин чемпион болоһон К. С. Олзоев, дүрэ буляалдаагаар, классическа барилдаагаар СССР-эй спортын мастер Виктор Баймеев, РСФСР-эй хэдэн удаа чемпион болоһон, һур харбалгаар СССР-эй спортын мастернууд Д-Н. Эрдынеев, Дэнжу Очирова болон бусад тэдэнэй дунда бии.

Удаань ажалшадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Совэдэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Убеев заншалта һайндэртэ ерэһэн айлшад болон республикынгаа ажалшадые КПСС-эй обком, горкомой зүгһөө амаршалаад, ажабайдал, ажаһуудал, ажалдаа амжалта туйлан зол жаргалтай ябахыень юрөөбэ.

Саһан сагаан хубсаһа үмдэһэн спортсменүүд хоорондоо һайндэрэй мүрысөө үнгэргэхөөр эндэһээ тарабад. Ипподромой урилдаанай харгы дээрэ һур харбаан, бүхэ барилдаан, гиир үргэлгөөр һонирхолтой мүрысөөнүүд үнгэргэгдэжэ эхилбэ. Эдэнэй дундаһаа бултанай анхарал татаһан бүхэнүүдэй тулалдаан һонирхолтой байба. Юуб гэхэдэ буряад барилдаанда дуратай бүхэшүүлэй дунда урда үдэрынь шанга тулалдаатай мүрысөөн боложо, эрхимлэгшэдынь һайндэрэйнгөө түгэсхэлэй наадан да барилдаха болоһон байгаа бшуу.

Барилдаанай талмай СССР-эй спортын мастер, буряад барилдаагаар республикын арба нэгэ удаа чемпион болоһон Виктор Баймеев барилдахаар гаража ерэнэ. Нүгөөдэнь — Хурамхаанай аймагһаа ерэһэн нэгэдэхи разрядтай Юрий Боноев байба. Барилдаанай баян дүршэлтэй болоһон Баймеев нүхэртөө добтолһоор ороходоо, досоо гохо хэхэтэйгээ зэргэ, тэрэнээ дала мүрэ дээрэнь даража буушаба. Мүн Баймеевтэй барилдахаар удаадахи ээлжээндэ бодоһон Зэдэ голой, хүдөө ажахын институдай студент Николай Гомбоев Гарамжаб Цыренов хоёр эрхим бүхы оньһондо диилдэшэнэ. Тиигэжэ Виктор Баймеев дахинаа — арбан хоёрдохёо чемпион болобо ха юм.

Хүнгэн бэетэй бүхэшүүл спортын мастерта кандидат Федор Махутов, спортын мастер Валерий Иванов, нэгэдэхи разрядтайшуул Бэлигто Бадмаев, Василий Шарыгин гэгшэдэй дунда болоһон барилдаанда аха дүү Махутов Иванов хоёрой хоорондо эгээл һонирхолтой тулалдаан болоно. Эндэ Ивановой дүү хүбүүн Федор Махутов ахадаа орходоо хүсэ шадалаар баян, залуу байһаараа онсо шалгараа. Тиигэжэ ахатайгаа 14 минута 30 секундын туршада барилдахадаа, һүүл тээнь хүлһөөнь шүүрэн бажуутаад, мэхэ хэжэ, унагааба.

Дунда зэргын шэгнүүртэн сооһоо урда үдэрынь шалгарһан бүхэшүүл Николай Очиров (Хурамхаан), Олег Алексеев (технологическа институт), спортын мастер Геннадий Манжуев, Алексей Очиртаров (Хяагта) гэгшэд үетэн нүхэдэйнгөө дундаһаа шалгаржа, түгэсхэлэй наадында хүрэжэ ерэһэн. Эгээл түрүүлэн барилдаһан Манжуев Очиртаров хоёрой дунда тулалдаан үнишье болонгүй дүүрэшэбэ. Эндэ Геннадий Манжуев Хяагтын бүхые торгоонгүй унагаашаба. Һайхан барилдаагаараа холо ойгуур суурхаһан Геннадий Манжуев удаадахи ээлжээндээ Очиров Алексеев хоёроо торгоонгүй унагаажа, хоёрдохёо чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Гоё һайхан барилдаагаараа олоной дунда суурхаһан хүндэ бэетэйшүүл — Зэдэһээ ерэһэн спортын мастернууд Анатолий Бодунов, Загарайн Степан Зандаев, Хурамхаанай Анатолий Бобоев, студент Владимир Вострецов гэгшэд барилдахаар талмай дээрэ бии болоно. Жэл бүри хоорондоо барилдажа, түрүү һуури буляалдадаг эдэ бүхэшүүлэй дундаһаа мастерта кандидат Владимир Вострецовто хүрэжэ барилдаха бүхэ байбагүй.

Дүрбэн шэгнүүртэн сооһоо һур харбаанай чемпионние тодоруулхадаа, республикын хүдөө нютагуудһаа ерэһэн бүхэшүүл хоорондоо «Урожай» бүлгэмэй чемпионой нэрэ зэргэ буляалдаһан байгаа. Эндэ Боноев, Бобоев, Очиров, Бадмаев гэгшэд «Урожай» бүлгэмэй чемпионууд боложо, алтан хоолостой ногоон лентэ мүр дээгүүрээ зүүһэн, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаһан байна.

Һур харбалгын барилдаан дээрэ шалгаржа, чемпион болоһон дүрбэн бүхэ хоорондоо бүрин түгэс чемпион болохын түлөө барилдаха боложо, эндэ суглараг шадаа баясуулба. Эгээн түрүүлэн Виктор Баймеев Геннадий Манжуев хоёр барилдахаар бодожо ерэбэ. Эндэ хоёр аяар 13 минута 13 секундын туршада хоорондоо барилдажа, хэнинь жэнээшье диилэжэ ядаха юм. Тиигэжэ ябаһаар Геннадинь гэнтэ хам шүүрээд добтолхын тэндээ нүхэрөө унагаатаа. Нүгөөдэ хоёрой дунда баһал шанга тулалдаан болоно. Эндэ Вострецов Махутовые шүүжэ, түгэсхэлдөө Манжуевтай тулалдаха болоно.

Абаһаар харахада, бэеэр томо Вострецов нүтөөдэ бүхэ — Манжуеваа дараһаар даража унахань ха гэжэ һанахаар байба. Зүгөөр «Баатарай саана баатар, унаганай саана хүлэг» гэдэгтэл Геннадий Манжуевнай тиимэшье бэлээр дүрөө абтахагүй байшоо даа. Томо бэетэй Владимир Вострецов байра дээрээ хүжүүнээр эрьелдэжэ байгаад, нүгөөдэдөө добтолно, хамгаалга хэжэ, солбон, бэрхээр барилдаһан Манжуев бүхэдөө аһаһаар аһажа ерэхэдээ, досоо гохоор шэрбээд эрьелдэхын тэндэ нүхэрөө хара шорой тэбэрюулшэбэ. Тиигэжэ Геннадий Манжуев хоёрдохи жэлээ эрхим бүхын нэрэ зэргэдэ хүртэбэл даа.

Нааданай дүн гаргагдажа, командanuud сооһоо Хурамхаанай бүхэшүүл түрүү һуури эзэлбэ. Зэдэ, Загарайн, Хэжэнгын командануд удаадахи һуури эзэлһэн байна.

Һур харбаан. Жэл бүри олон спортсменүүдые суглуулдаг болоһон энэ наадында республикымнай хүдөө нютагуудһаа эрхим гэгдэһэн һуршад олоороо суглараа. Эндэ эхэнэрнүүдэй дунда СССР-эй спортын мастер Дэнжу Очирова онсо шалгарһан байна. Тэрэ 50 метрэй зайда «СД-1» упражнени гүйсэдхэхэдөө, дүн хамтадань 230 очко абажа, түрүү һуури эзэлбэ. Эрэшүүлэй дундаһаа — Хурамхаанай Гармаев 50, 70 метрэй зайда һур харбахадаа мэргэн байжа, түрүү һуури эзэлнэ. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые аха дүү Бадаевтан эзэлээ. СССР-эй спортын мастернууд Батожап Бальжинов, Даши-Нима Эрдынеев гэгшэд бүхы зайнуудта харбахадаа, залуушуулда ахигдаашье һаа, яагаад мастерай нэрэ солодо хүртэһэн дүй дүршэлөө хубаалдаа, заабари һургаал тэдэнэртээ үгэһэн байна. Бүлгэмүүд хоорондын дүн гаргахада «Буревестник», «Урожай», «Спартак» бүлгэмэй спортсменүүд түрүүшын гурбан һуури эзэлһэн байна.

Талмайн баруун захада гиир үргэлгөөр үнгэргэһэн мүрысөөндэ шамбай солбон, гоё һайхан бэетэй спортсменүүд ерэжэ байгаад, хоёр пүүдэй гиир үргөөһэн, хоёр гараараа үргэжэ олоной анхарал татаа. 70 килограммай шэгнүүртэн сооһоо Сергей Деканов («Урожай»), 82 килограммай шэгнүүртэнэй дундаһаа Виталий Орлов (Кабанск), эгээл хүндэ бэетэйшүүл сооһоо «Забайкалец» клубай Геннадий Поломошин гэгшэд һайндэрэй чемпионууд болобо.

Үдэрэй 13 час 30 минутаһаа үнинэй хүлеэгдэһэн мори урилдаан эхилжэ, ипподром дээрэ суглараг шадай анхарал татаба. Урилдаанай харгыгаар гурбан мори хүллэһэн спортсменүүд 2400 метрэй зайда урилдаһаар трибунын урдуур үнгэрбэ. Эндэ моридые урилдаанда һургаһан Юрий Бураевай гурбан хүлэг бултанһаа түрүүлэн ерэжэ, финишэй зурлаа гаталба. Моридой урилдаанда табигдахада Зэдын аймагай Ториин моридой заводой «Энергия» нэрэтэй хүрин гүүн бултанай урда гараһаар гаража, нэгэдэхи шанда хүртэбэ. 4000 метрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда хүдөөһөө ерэһэн залуу моришод эрхим байжа, бултанай зүгһөө һайшаагдана. Урилдагшадай дундаһаа Хэжэнгын «Первомайский» совхозуудһаа, «Улаан Оронго» колхозһоо ерэһэн 13—15 наһатай эдиршүүл илангаяа ипподром дээрэ сугларһан үетэн нүхэдөө баясуулаа. Балдан-Доржо Намсараев, Батор Батомункуев, Геннадий Бадмаев гурбанай унажа ерэһэн морид бусадай дундаһаа хурдан гоё һайхан хатараараа шалгаржа, түрүүшын гурбан һуури эзэлһэн байна. Мүн гүрэнэй моридой конюшниин ахалагша тренер Виктор Валеевэй һургаһан хатарша, жороо морид бусад зайнуудта урилдахадаа һайн хатараараа олоной анхарал татана. Эдэнэрэй удаа «Урожай» бүлгэмэй эмхидхэһэн мориг унажа һураха спортын һургуулида хүмүүжэһэн басагад эмниг моридо мордожо, хатар жороо харуулхынгаа хажуугаар, бэрхэшээлнүүд — үндэр хорёо, табсангууд дээгүүр тэдэнээ гоё һайханаар харайлгажа байгаад хатаруулха, гүйлгэхэдөө шадамар бэрхэ байһаараа бултанние гайхуулаа, һонирхуулаашье.

Нигэжэ республикын ажахынуудһаа ерэһэн хурдан хүлэгүүдэй хатарые туршалта үнгэргэгдэжэ, чемпионууд тодоруулагдаа. Энээгээр лэ хүн бүхэндэ мартагдашагүй баяр баясхаланта зугаа, найр наадамнай дүүрэһэн юм.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Һур харбагшад — 64 наһатай Г. С. Санданов, спортын мастер Б. Бальчинов, 2. Бүхэшүүл Очиров Очиртаров хоёр. 3. Гиир үргэлгөөр хоёрдохи һуури эзэлһэн А. Протасов. 4. Мори урилдаан. 5. Һур харбаанай чемпион Геннадий Манжуев. 6. Спортсменүүдэй парад.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ҺУРАГШАД ХАБАЯА ТУРШАЛСАБА

Республикын «Спартак» бүлгэмэй уһанай станци шадар буряад барилдаагаар түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдөө. Энэ мүрысөөндэ Баргажанай, Түнхэнэй, Ахын аймагуудай һургуулинуудай командануд хабаадалсаһан байна.

Командануд хоорондын дунда үнгэргэгдэһэн мүрысөөнэй дүн гаргахада, Түнхэнэй аймагай һургуулинуудай суглуулагдамал командын бүхэшүүл түрүү һуури эзэлжэ, Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерствын дамжуулгын кубок гурбадахи жэлээ абаба. Тиигэжэ эдэнэр энэ кубогаа бусаалтагүйгөөр абаһан байна.

Өөр хоорондын дунда түрүү һууриин түлөө болоһон барилдаанда Түнхэнһөө ерэһэн бүхэшүүл С. Арданов, Ж. Базаров, Е. Доржиев, В. Комиссаров гэгшэд үетэнэйнгөө дундаһаа эрхим байба. Эндэ эгээл хүндэ бэетэй Комиссаров гоё һайхан барилдаагаараа олоной анхарал татаба.

Бүхэшүүлэй һайн команда бэлэдхэжэ шадаһан Түнхэнэй аймагай суглуулагдамал командын тренер, СССР-эй спортын мастер Ардуев республикын Гэгээрэлэй министерствын Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа. Эдэнэр энэ мүрысөөндэ гурбан команда асаржа ерэһэн байгаа.

К. ОЛЗОЕВ,
мүрысөөнэй главна судья.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

УЛААН-БААТАР

МИНИСТРНҮҮДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

ТАСС

Социалис оронуудай элүүрые сахиха министрнүүдэй 13-дахи зүблөөн эндэ болоод тараба. Зүблөөндэ хабаадагшад хүдөө нютагуудай хүн зондо медицинскэ, санитарна туһаламжа үзүүлхэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн, хүдэлмэриин дүйн дүршэл согсолһон, энэ туһаламжаяа саашадань улам һайжаруулха шэглэлнүүдые тодорхойлһон байна.

Тус зүблөөндэ Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, КНДР-эй, Кубын, Монголой, Польшын, Румыниин, Советскэ Союзай ба Чехословакиин түлөөлэгшэд хабаадаа.

НЬЮ-ЙОРК

ҺУНГУУЛИИН УРДА ТЭЭХИ ЯБУУЛГА

ТАСС

Президентын тушаалда һунгагдаха кандидат болгожо коммунистнуудай дэбжүүлһэн партиин Генеральна секретарь Гэс Холлой, мүн вице-президентын кандидат болгогдожо дэбжүүлэгдэһэн — «Сүлөөлэлгын түлөөзалуу хүдэлмэришэдэй союзай» түрүүлэгшэ Джарвис Тайнерай фамилинуудые һунгуулиин бюллетеньнүүдтэ оруулха эрилтэтэй США-гай Коммунис партиин бэшэгтэ гар табюулха кампани Мэн штадта амжалтатайгаар дүүрэбэ.

Партиин эдэбхитэд богонихон болзор соо 250 город ба тосхонуудта нилээд олон хүнэй гар табюулаа, энэнь кандидадуудые бүридхэлдэ абаха штадай хуулиин эрилтэһээ үлүү гарана.

БОНН

Олимпиин ордоной түлхюур барюулагдаа

ТАСС

Олимпиин байшангуудай һүлдэ болохо түлхюурые Олимпиин наада эмхидхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Вилли Даумда барюулалгын баярай ёһолол Мюнхендэхи. Олимпиин шэнэ стадион дээрэ болобо. Метр шахуу ута пластмасса түлхюур Мюнхендэхи стадионой суута хүшалтын бүтээгдэһэн тиимэл материалаар хэгдэнхэй.

ПАРИЖ

ҺАНАЛАА НЭГЭДЭЛГЫН ЖАГСААЛ

ТАСС

Хэдэ хэдэн демократическа эмхинүүдэй уряагаар зарлагдаһан, Вьетнамда эсэргүү американска эзэрхэг түрэмхэй ябуулга буруушаалгын жагсаалда Парижай ба оршон тойронхи нютагуудай олон мянган зон хабаадаа. Жагсаалшад Нациин талмайтай Бастилиин талмайе холбодог үргэн ехэ замаар дабшан гараба.

Жагсаалда бэлдэлсэһэн эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд: ФКП-гэй Генеральна секретариин орлогшо Ж. Марше, ФКП-гэй Политбюрогой гэшүүд Ж. Дюкло, Р. Леруа, ВКТ-гэй генеральна секретарь Ж. Сеги, эб найрамдалай түлөө француз хүдэлөөнэй, Франциин профсоюзуудай, залуушуулай ба бусад эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд жагсаалай түрүүшын зэргэдэ дабшалсаа.

Индохитадай тэмсэн бодоһон арадуудта туһалха жасын мүнгэ суглуулга жагсаалай үедэ эмхидхэгдэбэ.

ХАНОЙ

ШАНГА ХАРЮУ ҮГТЭБЭ

ТАСС

Һүйдхэгдэжэ байгша Вьетнамай газар дайда дээрэ үхэлтэ ашаануудые хаядаг американ бомбардировщигууд ДРВ-гэй городууд болон тосхонууд дээгүүр хаагалалдан гарана. Байрын гэрнүүд, больницанууд һургуулинууд бута зада сохигдоно.

Гэхэ зуура, тус орон дайсанда харюу сохилтонуудые хэхээр бэлэн. Һүүлэй гурба һарын туршаа соо ДРВ-е хамгаалагшад Америкын 260 самолёт унагаагаа гэжэ Ханойн хэблэл мэдээсэбэ. Энэл үе соо ДРВ-гэй эрье шадарай артиллери Хойто Вьетнам хүдар добтолжо байгаа США-гай сэрэгэй корабльнуудые 50 дахин буудажа, ехэ гэмтэл һандаралда оруулаа.

Вьетнамай Арадай армиин дээдэ командовани дайшалхы шэнэ амжалтануудаарнь ДРВ-гэй зэбсэгтэ хүсэнүүдые амаршалба.

Хойто Вьетнамай, Ханой, Хайфон, Нгеан, Хатинь болон бусад городууд ба провинцинууд вьетнам арадай эрэлхэг зоригто тэмсэлэй түүхэдэ гайхамшаг хуудаһануудые бэшэжэ байнхай.

ХАНОЙ

РЮВ-эй МИД-эй МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

ДРВ-гэй газар дайдые США-гай авиациин бомбодожо байһан ябадал Урда Вьетнамай Республикын (РЮВ) Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын мэдүүлгэ дотор эрид буруушаагдана.

Тэрэ мэдүүлгэ дотор нигэжэ хэлэгдэнэ гэбэл, американ самолёдууд июниин 25, 26, 27-до Ханой, Хайфон ба ДРВ-гэй бусад городуудые зэрлиг бүдүүлигээр бомбодоо. Энэ добтолгонуудай үеэр Ханой хотын олон больница, хүүгэдэй саадууд, һургуулинууд һандаргагдаа.

Холбоото Штадуудай зүгһөө улам һүжэрөөжэ байһан дайнай эдэ ябуулганууд юу харуулнаб гэхэдэ, эзэрхэг түрэмхэйшүүл уласхоорондын эрхэдэ, ДРВ-гэй сүлөөтэ ба аюулгүй байдалда бүдүүлигээр халдан, сэрэгэй гэмтэ ябуулгануудые хэнэ.

ХАНОЙ

Урда Вьетнамдахи сэрэгэй ябуулганууд

ТАСС

Июнь һарада Урда Вьетнамай Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд дайсанда шанга сохилто хэжэ, тэдэниие ехэ гээлтэ хоролтодо оруулан, горитой амжалтануудые туйлаа.

Июниин 20 үдэрэй турша соо Түбэй Вьетнамай эрье шадарай Биньдинь провинцида сүлөөлэлгын армиин подразделенинүүд сайгон армиин ба Урда Корейн хүлһэнэй армиин 3500 солдат болон офицерые хүлһөөнь буулгаһан, сэрэгэй 15 машина һандааһан, 18 вертолёт буудажа унагааһан, 300 гаран ехэ буу буляан эзэмдэһэн, түлишэтэй, һомо хэрэгсэлнүүдтэй 6 склад тэһэлһэн байха юм.

Энэ үе соо хүршэ Куангнгай провинцида Урда Вьетнамай патриодууд дайсанай мянга гаран солдадые хүлһөөнь буулгаһан, шархатааһан, плендэ абаһан, ехэ буу зэбсэг эзэмдэн абаһан байна.

НЬЮ-ЙОРК

ДАЙЕ ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛХЭ ХАРАА ТҮСЭБ

ТАСС

Урда Корейн хархис засагай дайн дажарые һүжэрөөхэ ябуулгануудые Холбоото Штадууд дэмжэжэ байнхай. Аюулгүйн асуудалнуудаар США-гай Колорадодахи агаарай-сэрэгэй академидэ болоһон американ-урда корейн конференциин дүнгүүд энээниие гэршэлнэ.

США-гай оборонын министр М. Лэйрдын, Урда Корейн оборонын министр Чэ Хынэй гараа табиһан хэлсээнэй ёһоор, Урда Корейн зэбсэгтэ хүсэнүүдые һэльбэн шэнэдхэлгэдэ Холбоото Штадууд 16 миллион доллар нэмэжэ үгэхөөр хараална.

Холбоото Штадууд сэрэгүүдээ Урда Корейдэ байлгаха юм. 1974 оной тэн болотор тэндэхи американ сэрэгүүдэй тооное (40.000 солдат офицер) хорооhые түсэблэхэгүй.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Совет абари зан» — түрүү бэшэг. «Социалие мүрысөөнэй алхамууд» — подборка. РСФСР-эй Верховно Совэдэй III сесси дээрэ нүхэр Б. С. Семеновой хэлэһэн үг.

Хоёрдохи хуудаһанда: Б. С. Семеновой хэлэһэн үгын түгэсхэл. «Хүн бүхэн харааһан абтанхай» — Г. Песковой статья. «Хэрэг ажалда үнэн сэдьхэлээр хандаха...» С. Заешинковой корреспонденци. Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: «Бэлиг шадабариниие шалгаһан» — А. Пастернагай статья. «Хоёр боо барисаашад бахнжэг...» — Ц. Балбаровай статья. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Жабхаланта һайндэр — сур харбаан» — тусхай хуудаһан.

ЭНХИР КРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

18.00 — «Путь Америки» гэһэн документальна фильм. 19.00 Хүүгэдтэ зориулагдаһан мультфильм. 19.30 — Телепанорама. 19.50 — «Фаеля» гэһэн залуушуулда зориулагдаһан программа. 20.40 — «ССР Союз тухай хөөрэлдөөн» гэһэн дамжуулга. 21.00 — «Зуун-Сибирь» гэһэн дамжуулга. 21.10 — Хүдөө ажахы хүдэлмэрилэгшэдтэ зориулагдаһан дамжуулга. 21.50 — Уласхоорондын шэнэхэлнүүд. 22.00 — «Манай үеын герой» гэһэн уран һайханай фильм. 23.30 — Республика доторхи һонин. 23.35 — Үдэшын концерт.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр сагай уларилай мэдээсэлэйнэй ёһоор, республикадa доторнай бага зэргэ хура бороон орохо. Баруун-хойто зүгһөө секундын 5—10 метр хүсэтэйгээр һалхилха. Байгаалай шадарай аймагууд 12—17, Улаан-Үдэ хотодо һүниндөө 12—14, үдэртөө 16—30 градус дулаан болохоор хүлеэгдэнэ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:
г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приемная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 36-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приемная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Н-04475. Заказ № 1301.